

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้าน จอหอ หมู่ที่ ๕

ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวลลิตา นาคดีลก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ลัคนา นาคคิลก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ชาญ ฅ ถ้าปาง, 155 หน้า

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มุ่งศึกษาถึงความสำเร็จ และการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนมากน้อยเพียงใด วัตถุประสงค์ของการประเมินมี ดังนี้ เพื่อการศึกษา และการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ ตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา ตัวแปร ตัวชี้วัด แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับหมู่บ้านและ ระดับบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลใช้ แบบ บร. ต่าง ๆ โดยผู้ประเมินใช้แนวคิดทฤษฎี รูปแบบซีพีโมเดล (CIPP Model) มาเป็นแนวทางการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำข้อมูลที่ได้มานำเสนอข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางการตัดสินใจต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา..... กัญญา นาคคิลก.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... 3.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

ประธานกรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ วิทวัช โมพี)

กรรมการสอบ

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทองพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... 7 ต.ค. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ชาญ ณ ลำปาง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา
- รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์พรรรย์
- นางสาว จันทร์เพ็ญ ประกำแหง ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา
- นายเสรี ไชยกิตติ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลจอหอ
- นายพร สารเป็น ประธานกองทุนและท่านคณะกรรมการทุกคน ที่ให้ข้อมูล
- ขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- ขอขอบคุณพี่และเพื่อนบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านตำบลจอหอbที่ให้ความรู้ลึกคี่ ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา และน้องสาวที่ให้อำลัใจ จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวลักขณา นาคคิลก

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	2
2. วัตถุประสงค์.....	3
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	4
4. วิธีดำเนินการ.....	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ.....	8
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ.....	11
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน.....	12
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนความพร้อม.....	13
5. ระเบียบกองทุน.....	14
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการ.....	16
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพ์โมเดล.....	17
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	19
9. บทความที่เกี่ยวข้อง.....	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	22
1. วิธีการประเมินโครงการ	22
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	22
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	25
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	28
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
6. การวิเคราะห์.....	30
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	32
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	32
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	48
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	54
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	60
1. สรุป.....	60
2. อภิปรายผล.....	62
3. ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	68
ภาคผนวก ก. เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	69
ภาคผนวก ข. แบบรายงาน.....	102

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบของระบบ แบบจำลองCIPP.....	4
2. แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ.....	19

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางที่ 2.1 การพิจารณาให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรม.....	17
2. ตารางที่ 3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและวิธีเก็บข้อมูล.....	29
3. ตารางที่ 4.1 จำนวนอัตราการทำงาน.....	34
4. ตารางที่ 4.2 จำนวนผู้ว่างงานจำแนกตามประสบการณ์.....	35
5. ตารางที่ 4.3 สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคม.....	36
6. ตารางที่ 4.4 ความรุนแรงของการชะล้างพังทลาย.....	37
7. ตารางที่ 4.5 สถานการณ์มลพิษทางน้ำ.....	38
8. ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบรายได้.....	40
9. ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของประชากร.....	45
10. ตารางที่ 4.8 รายชื่อคณะกรรมการ.....	49
11. ตารางที่ 4.9 ยอดเงินอาชีพและจำนวนสมาชิกที่ปล่อยกู้.....	52
12. ตารางที่ 4.10 ระยะเวลาใช้คืนเงินกู้.....	52
13. ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงปัจจัยด้านบวกและด้านลบ.....	57
14. ตารางที่ 4.12 ความเข้มแข็งของชุมชน.....	58

บทที่ 1

บทนำ

ในการทำสารนิพนธ์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณี ศึกษากองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ ทางผู้ประเมิน ได้กำหนดและแยกหัวข้อต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อสะดวกและเข้าใจต่อการศึกษา ดังนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี
4. วิธีดำเนินการ
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันเกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกตกต่ำ ระบบเศรษฐกิจการค้า การลงทุน การเงินชะลอตัว ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในโลก โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนา และประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นอย่างมากซึ่งประเทศเหล่านี้ ยังมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง ประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบนี้ด้วย ส่งผลต้องประกาศลดค่าเงินบาท ปล่อยให้ค่าเงินลอยตัวประกอบกับการขาดดุลการค้า ไม่มีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน ส่วนด้านโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งถือว่าเป็นแหล่งจ้างงาน ปลดพนักงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประชาชนตกงาน จำนวนมาก นักศึกษาที่จบมาใหม่ ๆ ไม่มีงานทำ เกิดปัญหาการว่างงาน รายได้เฉลี่ยของประชากรลดลง ปัญหาความยากจน เพราะประเทศไทยมีรากฐานทางเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ ไม่มีความเข้มแข็งอย่างแท้จริง พร้อมทั้งจะแตกเมื่อมีสิ่งใดมากระทบได้ตลอดเวลา สืบเนื่องจากการเร่งพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ปี พ.ศ.2531-2534 ซึ่งมุ่งพัฒนาประเทศจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว

ทีมงานภาคการเกษตรกรรม/ครอบครัว และบ้านเกิดเข้ามาทำงานโรงงานรายได้เฉลี่ยของประชากรในขณะนั้นเพิ่มสูง จากการพัฒนาอย่างรวดเร็วไม่ค่อยเป็นค่อยไป เมื่อโลกเกิดวิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยจึงได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างหนัก พร้อมทั้งเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย เช่น ปัญหาสังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ความยากจน อาชญากรรม ยาเสพติด เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนถือว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลซึ่ง เป็นตัวแทนของประชาชน ที่จะต้องเข้ามา แก้ไขปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษา และการประเมินผลกระทบบนการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

1.1 โครงการกองทุนหมู่บ้าน ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือ สวัสดิภาพของสมาชิกในหมู่บ้าน

1.2 ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขของตนเอง

1.4 ประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพ และ ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.5 สร้างฐานเศรษฐกิจในระบบรากหญ้าของประเทศให้ได้รับการกระตุ้นและมีการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

2. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะ ของประชาชนในหมู่บ้าน (โดยใช้ บร.7) และเพื่อทราบข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด (โดยใช้ บร.2)

3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้

4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแสวงหาปัจจัย แนวทางที่ดีที่สุด มาช่วยในการเสริมสร้างพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้าน

5. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบใดที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง อย่างไร

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบความคิดหรือโครงสร้างความคิด เป็นตัวแบบทางแนวคิดใช้เป็นรูปแบบ การประเมิน เป็นเครื่องนำทางและเชื่อมโยง การกำหนดตัวบ่งชี้หรือตัวแปร เพื่อการรับ ข้อมูลความสัมพันธ์ในการประเมินอย่างเป็นระบบ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองครั้งนี้ใช้กรอบที่จะพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการประเมินในอยู่ในลักษณะทั่ว ๆ ไปที่สามารถเลือกนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ได้นำมาใช้ ในการประเมินโครงการที่สำคัญและได้นำเสนอ มีดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) ได้กล่าวถึงการประเมินว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับ จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

1.1 หลักการของแนวคิดของไทเลอร์แบบดั้งเดิมจำแนกเป็น 4 ประการ

- (1) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจนมีความเฉพาะเจาะจง
- (2) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์
- (3) เลือกริธีที่จะช่วยให้การเรียนในเนื้อหาประสบความสำเร็จ
- (4) ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด

1.2 กรอบแนวคิดของการประเมินยุคใหม่จำแนกเป็น 6 ส่วน คือ

- (1) การประเมินจุดประสงค์
- (2) การประเมินแผนการเรียนรู้
- (3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ
- (4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- (5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา
- (6) การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

2. แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation)

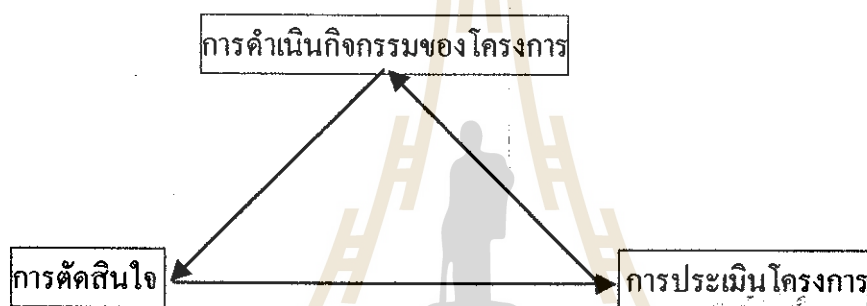
การประเมินตามความหมายของอัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และ การจัดแบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้ที่มีอำนาจ การตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูล ในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการโครงการ ซึ่งได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทางหรือวิธีการ
3. การประเมินระหว่างการดำเนินการ
4. การประเมินเพื่อพัฒนางาน

3. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสต๊อปเฟิลเดียม (Stuffledeam's CIPP Model)

CIPP Model คือ การประเมินเป็นกระบวนการของระบบ หรือ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้ง การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1.1 องค์ประกอบของระบบ แบบจำลอง CIPP

ขั้นตอนการประเมินจำแนกได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

การกำหนดชื่อของการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบชีพโมเดล (CIPP Model) ที่มาของอักษรมีความหมายและรายละเอียด ดังนี้

C ย่อมาจาก **Context Evaluation** คือ การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือการประเมินบริบทของหน่วยระบบ

I ย่อมาจาก **Input Evaluation** คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือการประเมินปัจจัยนำเข้าของ หน่วยระบบ

P ย่อมาจาก **Process Evaluation** คือ การประเมินกระบวนการหรือการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก **Planing Evaluation** คือ การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นหรือการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4
- ขั้นที่ 3 ศึกษาเลือกรูปแบบการประเมิน กรอบแนวคิดทฤษฎีระบบแบบ **CIPP Model**
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่เดิมและส่วนของการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. 1-บร. 12
- ขั้นที่ 5 ประมวล สังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล และตีความประเด็นที่จะต้องศึกษา
- ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน
- ขั้นที่ 7 นำเสนอผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ในรูปแบบของชุดสารนิพนธ์

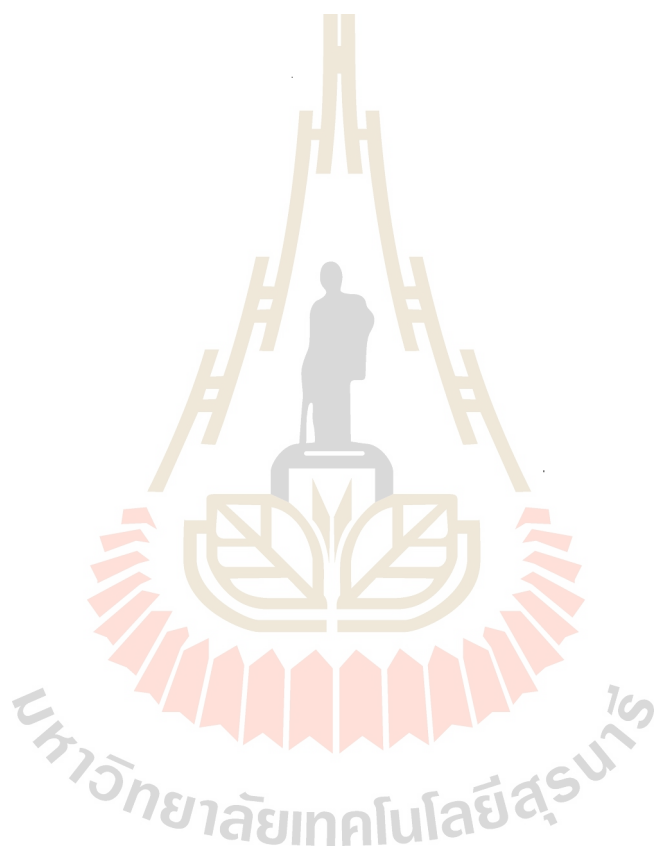
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลจากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบถึงประเมินผลกระบวนการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะ ของประชาชนในหมู่บ้าน และเพื่อทราบข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกำหนด
3. เพื่อทราบถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้

4. เพื่อทราบถึงวิเคราะห์ข้อมูลแสวงหาปัจจัย แนวทางที่ดีที่สุด มาช่วยในการ
เสริมสร้างพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้าน

5. เพื่อทราบถึงปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบใดที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุ
เป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง อย่างไร

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านจ่อหอ หมู่ที่ 4 ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้านดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักการวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนับว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านละ 1 ล้านบาททั่วประเทศเพื่อมุ่งหวังให้เป็นแหล่งเงินทุน ในการลงทุน สร้างอาชีพ และรายได้ เพิ่มอำนาจในระดับท้องถิ่น ให้แก่ประชาชน ในชุมชน และ วิสาหกิจขนาดเล็ก เป็นการ กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

1.2 หลักการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ของโครงการเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของชุมชน เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต จัดการหมู่บ้านและชุมชน ด้วยคุณค่า ของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง เกื้อกูลค้ำชู ค้อยโอกาสในชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และ ประชาสังคม กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องเกื้อกูลกัน

3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนใน ด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน

4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพ

5) การติดตามผล ระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของ คณะกรรมการ กองทุนโดยสมาชิก มีการตั้งตัวชี้วัดประสิทธิภาพ การดำเนินงานของกิจกรรมของกองทุนทั้ง ในทุก ๆ ด้าน เพื่อความ โปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนา อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุน สวัสดิการที่ดี แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถ ในการจัดการระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างงาน และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพ และ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจและสังคมประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ พ.ศ. 2544 เพื่อให้มี อำนาจและหน้าที่รับผิดชอบ ในการวางนโยบายและแผน และการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่าง มีประสิทธิภาพ
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและ บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบาย ของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ดังนี้

ในระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 9 หมวด ดังนี้

- หมวด 1 ข้อความทั่วไป กล่าวถึง บทบัญญัติของคำจำกัดความเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
- หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึงปรัชญาและหลักการว่าด้วยเรื่อง หลักการสำคัญ วัตถุประสงค์ เงินและทรัพย์สินอื่นๆ การเปิด บัญชี เงินฝากออมทรัพย์ การจัดสรรเงินกองทุน การอนุมัติเงินกองทุน อำนาจรระบบการจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- หมวด 3 คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กล่าวถึง ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ จำนวนของคณะอนุกรรมการสนับสนุน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ จากองค์กรประชาชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- หมวด 4 คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด กล่าวถึง ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบ จำนวนของ คณะอนุกรรมการสนับสนุน และ ผู้ทรงคุณวุฒิระดับจังหวัด
- หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึง หลักเกณฑ์และวิธีในการคัดเลือกกรรมการกองทุนระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุน
- หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน กล่าวถึง เงินและทรัพย์สินของกองทุน และการรับสมัครสมาชิก การขาดจากการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิก และการจัด การประชุมของสมาชิกกองทุนในวาระต่าง ๆ
- หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึง การพิจารณาเงินกู้ คณะ กรรมการกองทุน
- หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ กล่าวถึง การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและการตรวจสอบเพื่อประเมินประสิทธิภาพกองทุน
- หมวด 9 บทเฉพาะกาล กล่าวถึง เรื่องการครบวาระการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบ ในการวางนโยบายและแผนบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้การดำเนินงานตามนโยบายเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ “ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ” ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กล่าวถึง ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นจำนวนไม่เกิน 10 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และรายละเอียดของกองทุน ดังนี้

1. การรับสมาชิก
2. การระดมทุน
3. การจัดทำระบบบัญชีและจัดทำระบบตรวจสอบ
4. การมอบหมายภารกิจความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กล่าวถึง สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่ามีอำนาจหน้าที่เป็น สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ปฏิบัติงานธุรการ วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ ประสานงานกับส่วนราชการ จัดประชุมชี้แจงฝึกอบรม ให้ คำสนับสนุนปรึกษาหารือ มอบหมายงาน รายงานผลการปฏิบัติงานและดำเนินการที่คณะกรรมการ มอบหมาย

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เริ่มจากตั้งแต่กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 14 ของ คณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 กล่าวถึง การให้เรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือน ในหมู่บ้าน ครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้าน ในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุน ด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม ดังนี้

1. จะต้องมีการเรียกประชุมในชื่อของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม กรรมการกองทุนจะต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้
 1. จะต้องเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่คัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
 2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาธ
 6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ว่ามีความผิดรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน
 7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก ไล่ออกจากราชการ และหน่วยอื่น เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กรหรือหน่วยงานเอกชน
 8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
 9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของแต่ละหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามสภาพความจริง สำหรับในกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านจอหอหมู่ที่ 4

มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

ได้แก่ จำนวนประชากรในหมู่บ้าน มี 635 คน, จำนวนครัวเรือน มี 150 ครัวเรือน, อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ประกอบด้วย ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และทำนาบัว ค้าขาย รับราชการ รับจ้าง และทำธุรกิจส่วนตัว, ด้านผลิตผลของประชากรในหมู่บ้าน ประกอบด้วย ข้าว พืชผัก ฯลฯ, ด้านรายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน ต่อครัวเรือน 15,000 บาทต่อปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

ได้แก่จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุน มีจำนวน 137 ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนจริง 150 ครัวเรือน คัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน และกล่าวถึงรายละเอียด รายชื่อ จำนวน ตำแหน่ง ตลาดจนประสพการณ์ ความสามารถของคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน โดยได้ศึกษาจากเอกสาร สอบถามจากผู้รู้ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก่อนจะเสนอขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ได้ยึดหลักการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตามหลักการพิจารณาเงินกู้ของธนาคารการเกษตรและ สหกรณ์ และเกณฑ์ที่คณะกรรมการได้ร่วมกันพิจารณาขึ้นมา ซึ่งสมาชิกสามารถกู้เงินได้ทุกคน โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึง
วิธีการบริหารกองทุน และกิจกรรมการปล่อยกู้ เพื่อให้มีการกระจายผลประโยชน์
อย่างทั่วถึง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อให้ การดำเนินการเป็นไปด้วย
ความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงกำหนดระเบียบการ
ดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 ดังนี้

1. ที่ตั้งกองทุน
เลขที่ 9 หมู่ที่ 4 ตำบลจ้อหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30310 หมายเลข
โทรศัพท์ 044 – 279119
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4
 - 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
 - 2.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินตั้งจะ และเงินรับฝาก
 - 2.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
 - 2.4 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ไม่มัวเมา
ในอบายมุข รู้รักสามัคคี
 - 2.5 เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาสมาชิก ให้มีศักยภาพ เป็นคนใฝ่เรียนรู้ รู้จักคิด สร้าง
สรรค์ รู้จักแก้ปัญหา และมีความรับผิดชอบหน้าที่
3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงิน และทรัพย์สิน ดังนี้
 - 3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
 - 3.2 เงินกู้ยืม
 - 3.3 ดอกผล หรือ ผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
 - 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
 - 3.5 เงินฝากตั้งจะ และ เงินรับฝาก
 - 3.6 เงินค่าหุ้น
 - 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

4. คุณสมบัติของสมาชิก

ส่วนใหญ่คุณสมบัติของสมาชิกจะตรงกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 4.1 เป็นผู้ที่พักอาศัยหรือพักอาศัยในหมู่บ้าน เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
 - 4.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 - 4.3 เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน
 - 4.4 เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
 - 4.5 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
 - 4.6 อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
 - 4.7 มีเงินฝากออมทรัพย์
 - 4.8 ไม่เคยต้องคำพิพากษาของศาลคดีถึงที่สุด ให้เป็นบุคคลล้มละลาย ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 5.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ที่สำนักงานคณะกรรมการการกองทุน
 - 5.2 เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 4 ยื่นความจำนงสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน ได้เดือนละ 1 ครั้ง
 - 5.3 คณะกรรมการกองทุนพิจารณาว่าจะรับเข้าเป็นสมาชิกหรือไม่
6. การขาดสมาชิกภาพหรือการจากการเป็นสมาชิก ดังต่อไปนี้
- 6.1 ตาย
 - 6.2 ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออก
 - 6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
 - 6.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออก ด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม
 - 6.5 ใจฝ่อฝืน แสดงตนเป็นปรปักษ์ ไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุน
 - 6.6 ใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในสมัครสมาชิก
 - 6.7 นำเงินกู้หรือทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
 - 6.8 มีลักษณะ คุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 4

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับผู้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้คณะกรรมการกองทุนบ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ได้แก่ จะต้องดำเนินการตาม หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งได้ไม่เกิน 20,000 บาท
2. กรณีคณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวน 20,000 บาท ให้คณะกรรมการ เรียกประชุมพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ต้องไม่เกินจำนวน 50,000 บาท

ในส่วนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1. ฐานะยากจน
2. นำไปประกอบอาชีพจริง
3. ผู้ด้อยโอกาส
4. สามารถใช้คืนเงินทุนและดอกเบี้ยได้

แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบ้านจอหอ หมู่ที่ 4

1. วิธีการในการบริหาร ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง พิจารณาให้กับผู้มีรายได้น้อยและประกอบอาชีพจริง สามารถส่งคืนเงินทุนพร้อมดอกเบี้ยได้เมื่อครบสัญญา เพื่อหมุนเวียนให้กับผู้กู้ในรายต่อ ๆ ไป
2. พิจารณาจากความจำเป็นของผู้กู้

ตารางที่ 2.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะพิจารณาให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรม ดังนี้

ลำดับที่	กิจกรรมที่ให้กู้ยืม	วงเงินกู้ยืม (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละต่อ ปี)	ระยะเวลา ชำระคืน	ข้อกำหนด หรือเงื่อนไข สำคัญ
1	เกษตรกรรม ทำนา ทำ ไร่ ทำสวน ฯลฯ	200,000	6	1 ปี	สมาชิกค่า ประกัน 2 คน
2	ค้าขาย ร้านค้า	200,000	6	1 ปี	สมาชิกค่า ประกัน 2 คน
3	ปศุสัตว์ เลี้ยงเป็ด ไก่ วัว กระบือ ฯลฯ	200,000	6	1 ปี	สมาชิกค่า ประกัน 2 คน
4	อุตสาหกรรมในครัว เรือน ตัดเย็บเสื้อผ้า	200,000	6	1 ปี	สมาชิกค่า ประกัน 2 คน
5	บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน	200,000	6	3 เดือน	สมาชิกค่า ประกัน 2 คน

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล

แนวความคิดรูปแบบการประเมินซิฟฟ์ของสตัฟเฟิลบีม(Stufflebeam's CIPP Model) ในหนังสือชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา,2545:89-91 มีดังนี้

สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า "การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ" โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

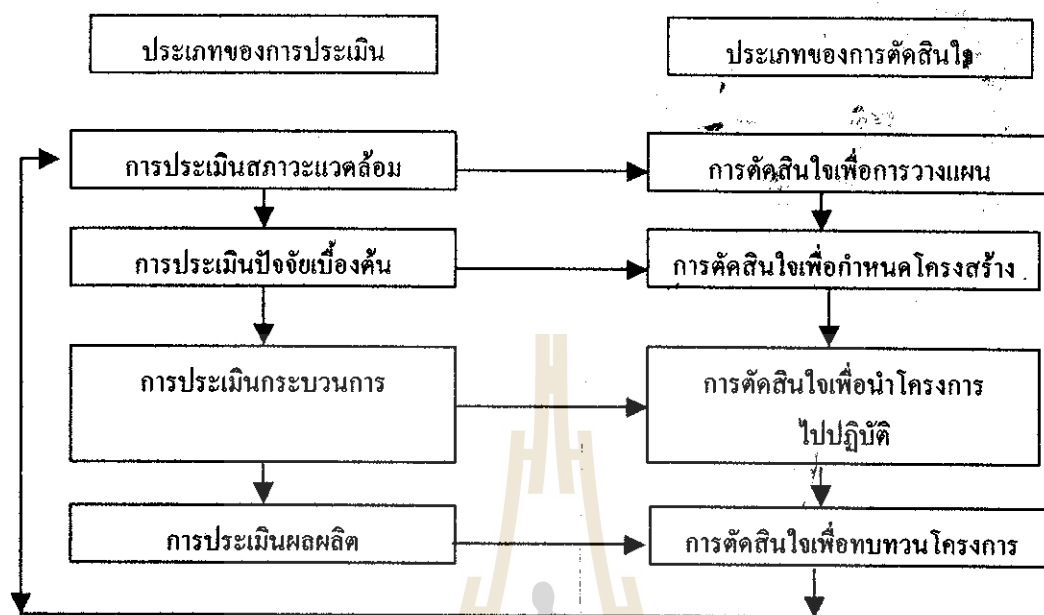
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถ้มเลิก หรือปรับเปลี่ยนโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ศัพท์เฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟ เฟิลบีม

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการศึกษาจะเป็นการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง มุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินผลโครงการ รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ การศึกษาวิเคราะห์ชุมชนและการให้การศึกษาแก่ชุมชน (Community Education Participation – CEP) โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน ทั้งที่เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนระดับบุคคลและระดับกลุ่ม เพื่อเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Needs Assessment) พร้อมกันไปกับการประเมินความเป็นไปได้ ในด้านทรัพยากร (Resource Assessment) ที่มีอยู่ทั้งในชุมชนและนอกชุมชนทั้งที่เป็นทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อจะได้นำทรัพยากรต่าง ๆ ดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดแผนเพื่อการจัดทำโครงการต่อไป

9. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้ทำการประเมินใช้ในการทำสารนิพนธ์หรือนำมาศึกษาแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน และทำสารนิพนธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2544) กล่าวถึงระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนการบริหารและการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

อุดม จัรัสพันธ์และคณะ(2545) กล่าวโดยสรุปคือ เกี่ยวกับชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำมาใช้ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการศึกษาเรียนรู้ในระหว่างปกติและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการออกไปศึกษาเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในชุมชนท้องถิ่นต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดวิชานี้ จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการประเมินวางแผนการประเมิน การออกแบการประเมินในงานให้ดียิ่งขึ้น

ศุคนธ์ เกรื่อน้ำคำและคณะ(2544) กล่าวโดยสรุปคือ เอกสารชุดวิชาการวิจัยชุมชน จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและใช้ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับกองทุนและชุมชนในหมู่บ้านซึ่งจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระหว่างปฏิบัติในหมู่บ้านกับทฤษฎีได้

บัวพันธ์ พรรคทิว, สุริยงค์ หนูยนต์ และสุริธา ดันชัยนนท์(2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง :การพัฒนาชนบท:การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชนบทของชาวบ้าน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน ส่วนใหญ่เข้าร่วมในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ทั้งโครงการของรัฐและโครงการของชาวบ้าน ซึ่งโดยทั่วไปจะเข้าร่วมเพียงบางขั้นตอน เนื่องจากชาวบ้านรู้สึกว่าการต่างๆ เป็นความรับผิดชอบของทางราชการ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมในการพัฒนา พบว่าลักษณะด้านบุคคล หลายอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ลักษณะอาชีพ และความคิดเห็นต่างๆ

จากแนวคิดทฤษฎีและผลงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้นำเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยการประเมินผลครั้งนี้ด้วย ดังนี้ คือ เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดตั้งเงินกองทุนในพื้นที่ดำเนินงานของโครงการและการประเมินผลการดำเนินงานของ โครงการกองทุนว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด ประชาชนได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด และการประเมินทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อการดำเนินงานของโครงการ การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวม อย่างไรก็ตามเมื่อนำแนวคิดทฤษฎีผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้มาพิจารณาประกอบการประเมินโครงการทำให้ผู้ประเมิน สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้จัดทำมีวิธีการดำเนินการประเมินโครงการอยู่ 6 หัวข้อ โดยมีรายละเอียด ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. วิธีดำเนินการประเมิน โครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

1.1 รูปแบบการประเมิน

- 1) หลักการประเมินโครงการยึดหลักการพื้นฐาน ของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือที่เรียกว่า “Authentic Evaluation”
- 2) การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น
- 3) การกำหนดเกณฑ์การตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว และจึงพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผล โดยไม่มีการตัดสินค่า แต่เป็นการ รายงานผลข้อมูลตามสภาพจริงของชุมชนนั้น ๆ

- 1) รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งตรงกับ ซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process Product)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทำประเมินครั้งนี้ นั้น มีรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของประชากรที่ใช้ในการประเมินและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ความหมายของประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการประเมิน หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งๆ ที่ผู้ประเมินต้องการศึกษา ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานต่างๆ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน ดิน แร่ธาตุต่างๆ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ (ซุควิชาการวิจัย.2545,174-178)

2.2 ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sample Group) ที่ใช้ในการประเมิน หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนประชากรในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมถือเป็นผลจากการศึกษาจากประชากรเช่นกัน (ซุควิชาการวิจัยชุมชน.2545, 177-178)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ถือว่า การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นสิ่งสำคัญมากอีกอย่างหนึ่ง คือ ถ้าไม่มีการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา ให้มีความชัดเจนแล้ว จะส่งต่อการทำให้ขอบเขตของการศึกษาไม่มีทิศทางที่ชัดเจน รวมถึงการสำรวจข้อมูลจะไม่มีกรอบที่ชัดเจน เพื่อให้มีกรอบของการศึกษาวิจัยการประเมินโครงการที่ชัดเจนเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จะต้องเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

ในกรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ครั้งนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ประเมินเลือกมาศึกษาเป็นข้อมูลพื้นฐานของการประเมินประกอบด้วย ดังนี้

ประชากร กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประกอบด้วย พัฒนาการระดับอำเภอ เทศบาลตำบลจอหอ

- กลุ่มคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 หมู่ ประกอบด้วย ประธานกองทุนหมู่บ้าน, รองประธานกองทุนหมู่บ้าน, เลขานุการ, เภรัญญิก, และกรรมการฝ่ายต่างๆ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้ชาย 8 คน และผู้หญิง 7 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน
- กลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชุมชนบ้านจอหอชนิดใหม่ มี 1 ชุมชน ประกอบด้วย ประธานชุมชน รองประธานชุมชน และกรรมการชุมชนฝ่ายต่างๆ จำนวน 15 คน
 - ประชาชนในหมู่บ้าน (บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา) จำนวนครัวเรือน 150 ครอบครั้ว ประชากร ทั้งหมด 635 คน
 - กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 จำนวน 137 คน

กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพ ผู้ประเมินได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาเจาะลึกในแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อที่จะสามารถให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ได้ตรงประเด็น และความเที่ยงตรงของข้อมูล ประกอบด้วยกลุ่มอาชีพดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มอาชีพเกษตรกร ซึ่งผู้กู้ได้นำเงินไปเสริมในการประกอบอาชีพเดิมที่ทำอยู่แล้ว และผู้กู้บางคนก็นำเงินไปประกอบอาชีพใหม่ เช่น เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวนผลไม้ เช่นสวนกล้วย สวนมะม่วง สวนมะขามเทศ เป็นต้น
- 2) กลุ่มอาชีพค้าขาย ผู้กู้จะนำเงินไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการค้าขาย ซึ่งกลุ่มนี้จะมีทั้งการขายเสื้อผ้า อาหารตามสั่ง ขายของใช้เบ็ดเตล็ดทั่วไป
- 3) กลุ่มอาชีพบริการ กลุ่มนี้จะเป็นกิจการที่ให้บริการซ่อมรถและให้บริการเสริมสวย ร้านซักรีด เป็นต้น

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

3.1 ความหมายของตัวแปร

ตัวแปร (Variable) หมายถึง สิ่งที่ผู้ประเมินศึกษาเพื่อหาคำตอบ ตัวอย่างของตัวแปรที่ใช้ในการประเมินในเชิงสังคมจิตวิทยาและการศึกษา อาทิเช่น เพศ รายได้ การศึกษา ทัศนคติทางสังคม เจตคติ ทัศนคติ ระดับความพึงพอใจ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ ฯลฯ (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.2545,163-165) ซึ่งตัวแปรจะเน้นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากร

3.2 ความหมายของตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่สำคัญหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.2545,66) ตัวชี้วัดเน้นเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

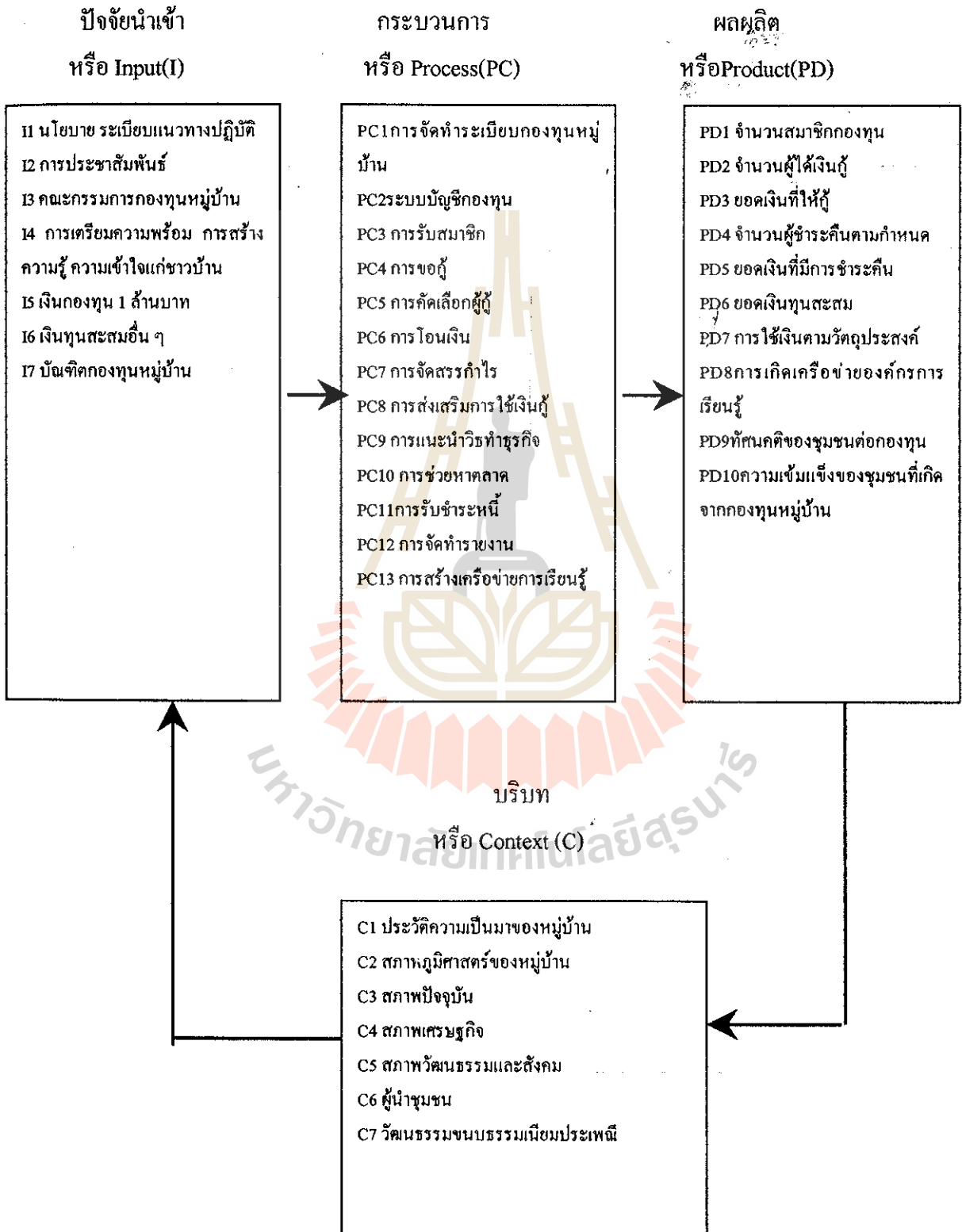
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองครั้งนี้ กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือ ตามกรอบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ประกอบด้วย 2 หน่วยการประเมิน ดังนี้

1. หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A)
2. หน่วยการประเมินระดับบุคคล (หน่วยระบบ B)

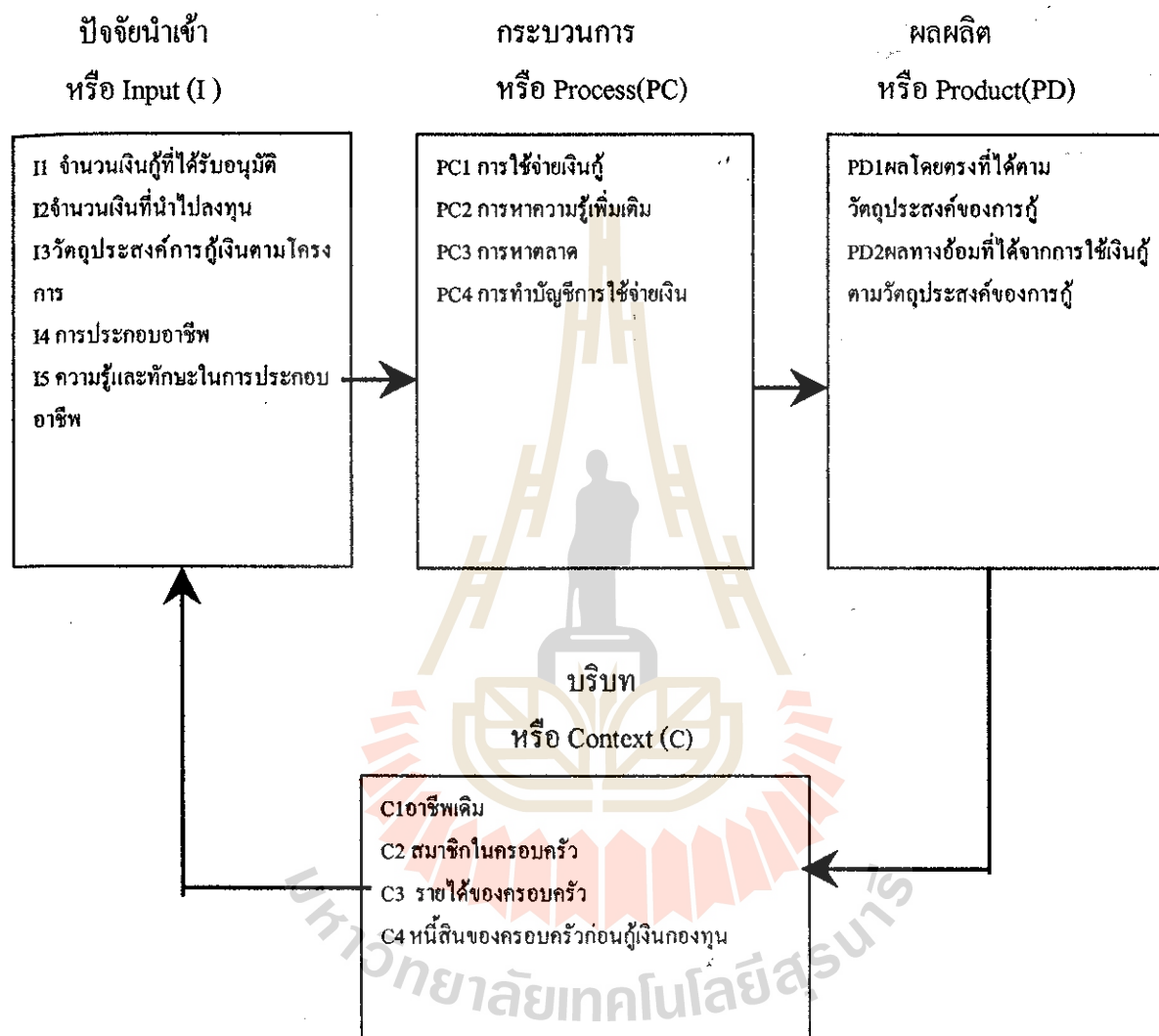
ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรในการประเมินโครงการกองทุนฯ มีรายละเอียด ดังนี้

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้) ดังนี้

หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน(หน่วยระบบ A)

หน่วยการประเมินระดับบุคคล (หน่วยระบบ B)

ดังนั้นตัวชี้วัดและตัวแปรการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้านและหน่วยการประเมินระดับรายบุคคล (ผู้กู้) นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้านบางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยการประเมินระดับรายบุคคล (ผู้กู้) คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดป้อนปัจจัยนำเข้าของหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้าน จะต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยการประเมิน เพราะหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน ประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วย

การประเมินระดับบุคคล (ผู้ผู้) กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ผู้นั้นประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็ส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าไปแก่หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้านมากขึ้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลสำหรับศึกษา สิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินได้ศึกษารายละเอียดต่างๆ ของตัวแปรประเภทของข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธี ได้แก่

1. การสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับความคิดเห็นความรู้สึกรู้สึก โดยใช้ บร. ต่างๆ
2. การสัมภาษณ์ (Interview) ที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก โดยใช้ บร. ต่าง ๆ
3. การจัดเวทีชาวบ้าน
4. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคม เป็นต้น
5. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เช่น การสังเกตพฤติกรรมหรือ ปฏิบัติการ เป็นต้น

เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้ประเมินได้ใช้ บร.ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนฯ (กรณีศึกษา) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและวิธีเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	วิธีเก็บข้อมูล
บร.1 แบบการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน	การสัมภาษณ์, การสำรวจ, ข้อมูลและเอกสาร
บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	การสัมภาษณ์, การสังเกต
บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติ ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	การสัมภาษณ์, การสังเกต
บร.4 แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน	การสัมภาษณ์
บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวที บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	การสังเกต, การสำรวจ, การสัมภาษณ์
บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวที กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	การสังเกต, การสำรวจ, การสัมภาษณ์
บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	การสัมภาษณ์, ศึกษาเอกสาร, การสังเกต, การสำรวจ, การสัมภาษณ์
บร.8 โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การสัมภาษณ์, การสังเกต
บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์	การสังเกต, การสำรวจ, การสัมภาษณ์
บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน	การสัมภาษณ์, การสังเกต
บร.11 แบบเจาะลึกกรณีผู้กู้	การสังเกต, การสำรวจ, การสัมภาษณ์
บร.12 การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน	การสัมภาษณ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ หรือรวบรวมเป็นข้อสรุป ข้อมูลสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่หลายวิธี และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมตามต้องการในการประเมินครั้งนี้ ผู้ประเมินเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสังเกต (Obseration) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสังเกตพฤติกรรมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ให้อำนาจ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ และเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ถูกสัมภาษณ์ที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อสนทนาในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการเก็บข้อมูล ผู้ประเมินจะใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structvred Interview)

3. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ แล้วจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำสั่งที่กำหนดให้ เมื่อเสร็จแล้วให้ส่งกลับคืนแก่ผู้ประเมิน ข้อมูลที่ได้รับอาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากความไม่เข้าใจในคำถามในแบบสอบถามก็ได้ ผู้ประเมินได้ใช้ บร. ต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้น

4. ข้อมูลจากเอกสาร (Documentation Data) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนการดำเนินโครงการ (Project Operational Plan) รายการการจัดเวทีประชาคมหรือรายงานการประชุม (Presintation Report) ระหว่างผู้ประเมินกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. การสำรวจ (Sesearch) เป็นการศึกษามุมบ้าน โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วยอย่างมีระบบ และใช้วิธีอื่น ๆ ร่วมด้วยเช่น การทำแผนที่ การถ่ายรูป การสืบประวัติ เป็นต้น (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.2545,224-225)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มจากการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าทางสถิติ (Statistic) ให้เหมาะสมกับข้อมูล (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.2545,113)

สถิติ (Statistic) หมายถึง ข้อมูลหรือตัวเลขที่แทนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจ ที่ว่าด้วยหลักการและวิธีการทางสถิติซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดระเบียบข้อมูล หรือการแปลความหมายและการนำเสนอข้อมูล ผู้ประเมินใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าทางสถิติ (Statistic), ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ บร. ต่างๆ ดังนี้

- บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้สึก ทักษะคติ ความเข้าใจในประเด็นที่กำหนด เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้แก่ บร.ต่างๆ ดังนี้

- บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวที บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวที กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.8 โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร.11 แบบเจาะลึกกรณีผู้กู้
- บร.12 การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผู้ประเมินได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่างๆ ซึ่งประยุกต์จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามกรอบความคิดเชิงระบบและความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่าไว้ จะนำเสนอข้อมูลตามสภาพจริง การติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ มีผลการประเมินต่างๆ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ผลการประเมินบริบทชุมชน มีหน่วยในการประเมินบริบท 2 หน่วย คือ บริบทระดับประเทศ และบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 บริบทระดับประเทศ

1) ความยากจนของประเทศ

ก่อนการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นจนถึงปี 2540 พบว่า ไทยประสบความ สำเร็จ ในการแก้ไขปัญหาความยากจน จากตัวเลขอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจถึง 9 % ต่อปี ทำให้ตัวเลขความยากจนลดลงจาก 32.6 % ของประชากรในปี 2531 เหลือ 11.4 % ในปี 2539 หรือจาก 18 ล้านคน เหลือ 7 ล้านคน แต่ช่วงปี 2540 – 2541 ซึ่งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้ จีดีพี ลดลงถึง 10 % คนจนในปี 2542 เพิ่มขึ้นถึง 16 % หรือประมาณ 3 ล้านคน ในช่วงปี 2542 – 2543 รัฐบาลได้ กระตุ้นเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนค่า จีดีพี ขยายตัวเพิ่มขึ้น 4.5 % ความยากจนลดลง 2 % จากการสำรวจทางสถิติ พบว่าความยากจนส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ชนบท โดย 19 % ของคนไทยในชนบท อยู่ในระดับยากจนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติถึง 2 เท่า ภาวะความยากจนนี้ สืบเนื่องมาจากสาเหตุ เช่น การขาดดุลการค้า การว่างงานของประชาชน ค่าใช้จ่ายใน

ประเทศเพิ่มขึ้น ภาวะเงินเฟ้อ การเป็นหนี้หรือหนี้สินสาธารณะ การนำเข้าและส่งออกของสินค้า เป็นต้น จากการศึกษาข้อมูลพบว่า หนี้สินสาธารณะคงค้างของประเทศ ณ สิ้นเดือน มีนาคม 2545 อยู่ในระดับ 2.8 ล้านบาท หรือคิดเป็น 53.53% ของ จีดีพี ลดลงจากเดือนก่อนหน้าแต่คาดว่า ณ สิ้นปีงบประมาณ เดือน ตุลาคม 2545 ภาวะหนี้สินคงค้างจะเพิ่มขึ้นเป็น 3.1 ล้านบาท หรือ 59.18% ของ จีดีพี แต่ก็ยังอยู่ภายใต้กรอบที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้ที่ระดับไม่เกิน 65% ของ จีดีพี ซึ่งการเป็นหนี้สินเพิ่มผลมาจากการออกพันธบัตรให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน 3 แสนล้านบาท (สารสถิติ ปีที่ 13 ฉบับที่ 7) , ภาวะการว่างงานของประชาชนในประเทศปี 2545 ประมาณ 1.25 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ภาคที่มีอัตราการว่างงานมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 5.9

ตารางที่ 4.1 จำนวนอัตราค่าจ้างงานจำแนกตามรายภาคปี 2544 ,2545

ภาค	2544			2545			
	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มี.ค	เม.ย		
					รวม	ชาย	หญิง
จำนวนผู้ว่างงาน (หน่วย: ล้านคน)	1.33	1.35	1.42	0.90	1.25	0.73	0.52
ยอดรวม	0.11	0.16	0.15	0.12	0.19	0.11	0.08
กรุงเทพมหานคร	0.14	0.14	0.16	0.11	0.16	0.10	0.06
กลาง	0.16	0.13	0.23	0.13	0.15	0.07	0.08
เหนือ	0.87	0.85	0.82	0.44	0.64	0.39	0.25
ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.05	0.07	0.05	0.11	0.11	0.06	0.05
ได้							
อัตราค่าจ้างงาน(ร้อยละ)	4.0	4.1	4.2	2.7	3.7	3.9	3.4
ยอดรวม	2.6	3.6	3.6	2.6	4.3	4.6	3.9
กรุงเทพมหานคร	1.8	1.9	2.0	1.4	2.0	2.4	1.5
กลาง	2.5	2.1	3.7	2.1	2.4	2.1	2.7
เหนือ	8.2	8.1	7.6	4.2	5.9	6.2	5.6
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1.2	1.6	1.3	2.5	2.6	2.6	2.7
ได้							

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 4.2 จำนวนผู้ว่างงานจําแนกตามประสพการณ์การทำงานและสาขาอุตสาหกรรมที่เคยทำ

อุตสาหกรรมที่เคยทำ	2544			2545			
	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มี.ค	เม.ย		
					รวม	ชาย	หญิง
ยอดรวม	1.33	1.35	1.42	0.09	1.25	0.73	0.52
ไม่เคยทำงานมาก่อน	0.27	0.34	0.32	0.27	0.40	0.23	0.17
เคยทำงานมาก่อน	1.05	1.01	1.10	0.63	0.85	0.50	0.35
1. สาขาเกษตรกรรม	0.58	0.61	0.65	0.32	0.38	0.20	0.18
2. สาขานอกเกษตรกรรม	0.47	0.39	0.45	0.32	0.47	0.30	0.17
กรรม	0.12	0.09	0.10	0.11	0.20	0.11	0.09
1) การผลิต	0.14	0.10	0.14	0.07	0.07	0.06	0.01
2) การก่อสร้าง	0.11	0.10	0.10	0.06	0.10	0.06	0.04
3) การขายส่ง ขายปลีก ซ่อมยานพาหนะ และของใช้ส่วนบุคคล และครัวเรือน	0.02	0.03	0.03	0.04	0.03	0.01	0.02
4) โรงแรมและภัตตาคาร	0.08	0.07	0.07	0.04	0.07	0.06	0.01
5) อื่นๆ*							

หมายเหตุ: * หมายถึง อาชีพต่างๆ หลากหลายอาชีพ

ที่มา : กรมสถิติ

2) สภาพแวดล้อมของประเทศ

สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัว สิ่งที่มีชีวิต ทั้งที่เป็นกายภาพชีวภาพ และทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (สิ่งแวดล้อมและพัฒนา, 2541:192-193)

ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมของประเทศไทยประสบวิกฤตด้านสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังนี้

1. การสูญเสียป่าไม้ อันเนื่องมาจากถูกทำลาย เพื่อเพาะปลูกหรือสร้างบ้านเรือน การพังทลายของผิวดินเมื่อไม้ต้นไม้อายุครบขึ้นน้ำ ทำให้เกิดความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล เป็นต้น ป่าไม้ของไทยที่ถูกทำลายประมาณร้อยละ 89.95 ภาคเหนือมีพื้นที่ถูกทำลายมากที่สุดถึง 37.01% รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 31.20% (ดังตารางที่ 4.3)

2. การเสื่อมสภาพของดิน เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ดินของโลกที่ไม่มีปริมาณเพิ่มขึ้น แต่กลับมีความต้องการเพิ่มขึ้น ทั้งที่เพาะปลูกและการประกอบการ นอกจากนี้ผู้บุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและการเพาะปลูกด้วย (ดังตารางที่ 4.4)

3. น้ำเสียและการขาดแคลนน้ำ น้ำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ในการอุปโภคบริโภค แต่ในปัจจุบันน้ำที่มีอยู่ในธรรมชาติไม่ค่อยปลอดภัย และยังมีน้ำทิ้งจากบ้านเรือนและโรงงาน อันก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียตามมา และภาวะการเกิดความแห้งแล้งเนื่องจากป่าไม้มีน้อย

4. อากาศเป็นพิษ การเกิดอากาศเป็นพิษเกิดจากหลายสาเหตุ หนึ่งในกรเกิดก๊าซพิษที่อินเดีย ด้านพิษจากโรงงานและท่อไอเสียรถทุกชนิด เป็นต้น

ตารางที่ 4.3 สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคมพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

ภาค	ปี 2504		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.2
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ประเทศ	171.02	53.33	81.07	250.28	89.95

หมายเหตุ : พื้นที่ถูกทำร้ายตั้งแต่ปี 2504 - 2541

ที่มา : ส่วนศูนย์ข้อมูลกลางกรมป่าไม้

ตารางที่ 4.4 ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินของภาคต่างๆ

ระดับความรุนแรง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
%	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

หมายเหตุ: 1) รุนแรงปานกลาง พื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ พืชสวนไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า

2) รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตรต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดิน และน้ำอย่างเคร่งครัด

3) รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4.5 สถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539 – 2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง				
ออกซิเจนละลายน้ำ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
บีโอดี (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	6.2	3.1	2.8
แบคทีเรีย (mpn/100มิลลิลิตร)		85,000	46,000	14,500
แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง				
ออกซิเจนละลายน้ำ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	1.2	0.9	1.3
บีโอดี (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	2.0	2.4	2.0
แบคทีเรีย (mpn/100มิลลิลิตร)		10,000	41,000	2,400

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

3) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

ความหมายของ SME, หรือ Small and Medium Enterprises หมายถึง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครอบคลุมธุรกิจทั้งภาคการผลิต การค้า การบริการ ซึ่งโครงสร้างสำคัญ อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นส่วนใหญ่ โดยการส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ กำหนดขนาด SME, โดยแยกประเภทธุรกิจออกเป็น 4 ประเภท คือ การผลิต บริการ ค้าส่งและค้าปลีก และการใช้สินทรัพย์การรวมเป็นเกณฑ์แบ่ง กำหนดให้ธุรกิจขนาดเล็กมีสินทรัพย์ถาวรระหว่าง 30-50 ล้านบาท ส่วนรัฐวิสาหกิจขนาดกลาง มีสินทรัพย์ถาวรระหว่าง 60-120 ล้านบาท อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ภายใต้แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเพื่อให้ธุรกิจ SME, มีขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายตัวเพิ่มขึ้นและมีการพัฒนาการจับกลุ่มของธุรกิจที่เป็นระบบครบวงจร (Cluster) ตลอดจนการสนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคได้อย่างเต็มที่ โดยใช้แผนแม่บทชุมชนโดยการกำหนดกลยุทธ์หลัก 7 ประการ คือยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีและการจัดทําเว สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการ และทรัพยากรมนุษย์ การส่งเสริมและขยายโอกาสทางการตลาด การสร้างและสนับสนุน แหล่งเงินทุน การปรับสภาพแวดล้อมธุรกิจการพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและชุมชนการสร้างเชื่อมโยงกลุ่มวิสาหกิจครบวงจร (Cluster) พร้อมด้วยการสนับสนุน พัฒนาประสิทธิภาพ การผลิต ของผู้ประกอบการ อย่างทั่วถึง และเป็นระบบเพื่อสร้างศักยภาพของอุตสาหกรรมพร้อมไปกับการ

พัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs และมีการฝึกอบรมและพัฒนาระดับฝีมือให้มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม ในปัจจุบันพบว่า การขยายตัวของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพิ่มขึ้นและยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต

4) ภาวะการขาดดุลการค้า

ภาวะการขาดดุลการค้า อันเป็นผลมาจากค่าใช้จ่ายของรัฐบาลและค่าใช้จ่ายของครัวเรือน เพิ่มขึ้นจาก -0.2% เพิ่มขึ้น 10.7% และ 2.5% เพิ่มขึ้น 5.0% ตามลำดับ การนำเข้าสินค้าปี 2542-2543 เพิ่มด้านสินค้าเคมี 8.9% เพิ่มขึ้น 30.7% บริการจาก 105% เพิ่มขึ้น 3.6% ขณะเดียวกันการส่งสินค้าก็เพิ่มขึ้น ส่วนการไหลออกของเงินลงทุนและดุลการค้าชำระหนี้ขาดดุลอันเป็นผลมาจากรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยทั้งในและต่างประเทศอันอยู่ในระดับสูง
- 2) การชำระหนี้ต่างประเทศ โดยยอดหนี้คงค้างของภาคเอกชนสูงถึง 4.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่การชำระหนี้คืน IMP ในปี 2544 เท่ากับ 3.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ฐานทางการค้าดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศน่าจะลดลงต่ำลงเนื่องจากการชะลอตัวการส่งออกเมื่อเทียบกับการนำเข้า และการไหลออกของเงินลงทุน ประกอบกับการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดที่ลดลง ส่งผลต่อตัวแปรต่อไปนี้ คือ ดุลการค้าชำระเงินซึ่งคาดว่าจะขาดดุลในปี 2543 ประมาณ 2.2-2.7 พันล้านดอลลาร์ ในขณะที่อาจขาดดุลในปี 2544 อีกประมาณ 1-3 พันล้านดอลลาร์ และฐานทุนสำรองระหว่างประเทศที่คาดว่าจะลดลงตามการขาดดุลการค้าชำระเงินไปด้วยเช่นกัน

5) รายได้ ค่าใช้จ่าย และการเป็นหนี้สินของประชาชน (ครัวเรือน)

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 ประชาชนมีอัตราการว่างงานสูงกว่า 1.25 ล้านคน จึงส่งผลให้ประชากรมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการบริโภคและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เมื่อไม่มีงานทำก็ไม่มีเงินมาใช้จ่ายจึงแก้ไขปัญหาโดยการกู้ยืมเงินมาเพื่อแก้ไขปัญหในด้านต่างๆ ต่อไป รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมปี 2544 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 เพียงร้อยละ 0.3 ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 จากการทำการเกษตรและเงินจากการช่วยเหลือ ครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 จากการประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร และรายได้จากค่าแรง/เงินเดือน ขณะที่ครัวเรือนภาคกลางและภาคใต้รวม กรุงเทพฯ และ 3 จังหวัดรอบ กรุงเทพฯ ที่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ ค่าบริการสื่อสาร ค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน

6) ค่าความนิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

วัฒนธรรม หมายถึง เป็นส่วนทั้งหมดที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลปกรรม กฎหมาย ประเพณีต่างๆ ที่ได้รับช่วงสืบทอดกันมาและสร้างสรรค์เพิ่มเติม เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและการดำรงชีวิต (วัฒนธรรมไทย,2543:3-5)

ปัจจุบันไทยกำลังเกิดปัญหาทางวัฒนธรรมที่เรียกเป็น “วิกฤติการณ์ทางวัฒนธรรม” ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ของทุกสถาบันทางสังคม จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาดั้งเดิมถูกกลืนหายไป ลักษณะนิสัยและค่านิยมที่ต่างกันไปของคนในชาติเสื่อมลงสืบเนื่องจากการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ไม่ใช่ว่าวัฒนธรรมตะวันตกจะมีสิ่งที่ไม่ดีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีส่วนที่ดีด้วย เพียงแต่คนในสังคมไม่รู้จักคัดเลือกเอาสิ่งที่ดีและเหมาะสมกับสังคมไทยมาปรับปรุงใช้ จนทำให้สังคมเสื่อมทรามลง จากการศึกษาพบว่า ในหมู่วัยรุ่นเป็นกลุ่มที่รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามากที่สุด จนทำให้สังคมเปลี่ยนไป ดังนั้น ทุกคนในประเทศควรร่วมมือกัน ปลูกฝัง อบรมสั่งสอนเด็ก ซึ่งเป็น อนาคตของชาติ ให้ช่วยกัน อนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ ให้ดำรงอยู่ พร้อมทั้งการรณรงค์ให้คนไทยหันมากินของไทย ใช้ของไทย ไม่นิยมของนอก เป็นการช่วยเศรษฐกิจของชาติอีกทางหนึ่ง ชนชาติไทยเป็นชนชาติที่ได้รับสมญานามว่า “สยามเมืองยิ้ม” คนไทยทุกคนควรภูมิใจในความเป็นไทยของเรา และ ควรช่วยกันรักษาให้สืบต่อไป

7) ภาวะการล่มสลายของสังคม

การพัฒนาตามแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่เร่งรีบขาดการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาแทนที่ ในระยะเวลาประมาณ 40 ปี ที่ผ่านมา เริ่มมองเห็นความสูญเสียทางสังคมและธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัด เช่น การมีถนน รถยนต์ รถไฟฟ้า ไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนการเกิดเป็นชุมชนที่ขยายตัว ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนแปลงไประบบการผลิตมุ่งเน้นรายได้ที่ต้องอาศัยเครื่องจักรแทนแรงงานคน ทำให้การเกื้อกูลช่วยเหลือกัน ในสังคมหมดไป มีการแข่งขันแย่งชิง เอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้น มาตรฐานการดำรงชีวิต ครอบครัวยุคใหม่ และการใช้จ่ายในระดับบุคคลกลับกลายเป็นความฟุ่มเฟือย และเป็นสังคมที่นิยมวัตถุมากขึ้น พ่อแม่จะต้องไปทำงานหารายได้ มาเลี้ยงครอบครัวไม่มีเวลาดูแลลูก ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น เมื่อมีปัญหา ก็มักจะหนีไปพึ่งยาเสพติด เมื่อไม่มีเงินซื้อยาต้องไป ปล้น ลักขโมย เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา (สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา,2541:42-45)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

เป็นการกล่าวถึงสภาพทั่วไปของหมู่บ้านซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4

บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจ้อหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาในอดีตบ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 จากการสอบถามผู้เฒ่าคนแก่เล่าว่า ในสมัยรัชกาลที่ 3 บ้านจ้อหอเป็นเมืองหน้าด่านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีการสร้างหอไว้คอยสอดส่องข้าศึกศัตรู โดยมีทหารคอยเฝ้าจ้องมองดูแล รักษาความสงบเรียบร้อย ต่อมาจึงเรียกว่า บ้านจ้อหอ ถึงในปัจจุบันแต่มีผู้เฒ่าคนแก่บางท่านเล่าว่า เดิมบ้านจ้อหอในอดีตเป็นหมู่บ้านที่มีความเจริญ มีการค้าขายของพ่อค้าเกี่ยวร่ำรวยกว่าหมู่บ้านอื่น คนมีนิสัยของหอม เพราะมีฐานะดีกว่าหมู่บ้านอื่น บ้านอื่นจึงเรียกว่าบ้านจ้อหอมแต่ต่อมาได้เรียกเพี้ยนเป็นบ้านจ้อหอ ซึ่งจะมีบ้านจ้อหอเพียงบ้านเดียวเท่านั้น ไม่แยกเป็นหมู่ ๆ ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 มีการจัดตั้งการปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น จ้อหอจึงมีศักดิ์เป็นสุขาภิบาลจ้อหอ แต่เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2541 รัฐบาลมีนโยบายยกฐานะของสุขาภิบาลทั่วประเทศให้เป็นเทศบาล สุขาภิบาลจ้อหอจึงเปลี่ยนเป็นเขตเทศบาลจ้อหอ มีหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ซึ่งจะเรียกว่าบ้านจ้อหอ แต่จะแยกเป็นบ้านจ้อหอ หมู่ที่ 3 และบ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4

คนกลุ่มแรกที่มาตั้งหมู่บ้านจ้อหอนี้ ไม่ปรากฏว่าเป็นผู้ใดอพยพมาจากที่ไหนเป็นคนกลุ่มแรก ทราบเพียงแต่ได้มีการตั้งหมู่บ้านจ้อหอขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว ผู้คนส่วนใหญ่ถือว่าเป็นคนดั้งเดิมของบ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 เพราะอยู่กันมานานนับ 100 กว่าปีมาแล้ว เมื่อมีการจัดทำทะเบียนบ้านขึ้น บ้านเลขที่ 1 ของหมู่ที่ 4 เจ้าของบ้าน ชื่อ นายสด ชาวจ้อหอ

2) สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4

บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 มีทำเลที่ตั้ง อยู่ด้านทิศตะวันออกของ ตำบลจ้อหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ประมาณ 517 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็น ทุ่งหญ้าและทุ่งนาและมีคลองส่งน้ำชลประทานไหลผ่าน ซึ่งคลองส่งน้ำนี้เป็นคลองสายย่อย แยกจากสายลำน้ำของลำคลองบริบูรณ์

อาณาเขตติดต่อ

บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 พื้นที่ของหมู่บ้านมีพื้นที่ประมาณ 517 ไร่ ซึ่งเป็นเนื้อที่ค่อนข้างมากจึงมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่นและตำบลอื่นมาก โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตติดกับถนนเลียงเมือง เข้าสู่ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และบ้านสรรธรรมจันทร์ หมู่ที่ 8 ตำบลจอหอ

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับทางรถไฟ สายตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา - หนองคาย

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดกับ บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ

พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติ

พื้นที่ส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นทุ่งนา มีลำคลองบริบูรณ์ไหลผ่าน เป็นลำคลองชลประทาน ที่ไหลมาจากลำคลองบริบูรณ์สายใหญ่ และมีพื้นที่ราบน้อย ใช้ปลูกบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย แต่ถ้าจะปลูกบ้านเรือนเพิ่มขึ้น จะต้องนำดินจากที่อื่นมาถมเสียก่อน และมีพื้นที่ของป่าไม้ในอดีตนั้น มีพื้นที่ป่าไม้มาก ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านมีลักษณะเป็น ทุ่งหญ้า ทุ่งนา มีลำน้ำบริบูรณ์ไหลผ่าน ป่าไม้จะเป็นป่าไม้ธรรมชาติ คือ พืชพรรณจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่ได้ปลูกขึ้นเอง จะมีป่าหญ้าคา ป่าหญ้าลำพัน ป่าไผ่ ป่ามะขามเปรี้ยว ป่าดอกจาน ป่าตาล และมีต้นไม้ขึ้นอยู่ร่วมกัน เช่น ต้นมะขามเทศ สะเดา จี้เหล็ก ว่า คั่นกก ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก คนในหมู่บ้านและคนในหมู่บ้านใกล้เคียง มักจะมาเก็บพืชพรรณจากป่าไปอุปโภคและบริโภค คั่นกกก็จะเอาไปทอเสื่อกกขาย แต่ในปัจจุบัน ป่าไม้ธรรมชาติลดจำนวนลงมาก เพราะการขยายตัวของชุมชนที่มีมากขึ้น คนได้ถากถางพืชป่าเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เช่น ปลูกบ้านเรือน ถากถางเพื่อทำการเกษตร แต่ป่าไม้ต้นไม้ที่คนปลูกขึ้นเองและหาพันธุ์มาปลูกเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นพืชเศรษฐกิจ ไม้ผลค้าเศรษฐกิจปลูกเพื่อจำหน่าย เช่น ต้นมะม่วง ต้นมะขามเทศ เป็นต้น

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

ในอดีตส่วนใหญ่ผู้คนในหมู่บ้าน ใช้น้ำฝนในการบริโภคดื่มกินและใช้ในการปรุงอาหาร เพราะในสมัยอดีตน้ำฝนจากธรรมชาติมีความสะอาด ไม่มีสารพิษเหมือนในปัจจุบัน

นอกจากจะใช้น้ำจากน้ำฝนแล้วในหมู่บ้านมีลำคลองบริบูรณ์ไหลผ่าน ในอดีตฤดูฝนชาวนาจะผันน้ำจากลำบริบูรณ์เข้ามาเพื่อไปใช้ในการเกษตรและทำนา ในบางครั้งก็จะไปใช้น้ำจากสระวัดสูง บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ซึ่งอยู่ติดกับบ้านจอหอ หมู่ที่ 4

ปัจจุบันชาวบ้านจะใช้น้ำประปาส่วนภูมิภาค ส่วนเกษตรกรจะขุดบ่อไว้ในที่ของตน เพื่อใช้เก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ช่วงฤดูฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง

ระบบสาธารณูปโภค

ในหมู่บ้านสมัยก่อนระบบสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า ถนนหนทางยังไม่ดีเท่ากับปัจจุบันน้ำประปา น้ำประปาเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2519 ก่อนนั้นชาวบ้านใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ และนำฝนในการอุปโภคบริโภค เมื่อมีน้ำประปาหมู่บ้านตั้งขึ้น ก็เปลี่ยนมาใช้น้ำประปาแทน ในปัจจุบันน้ำประปาของหมู่บ้านเปลี่ยนมาเป็นระบบน้ำประปาส่วนภูมิภาคแล้ว

ไฟฟ้า ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ ปี พ.ศ. 2510 ก่อนนั้นชาวบ้านใช้แสงสว่างจากตะเกียงเจ้าพายุ เทียน และการก่อกองไฟ ส่วนการหุงต้มปรุงข้าวปลาอาหาร ใช้ก่อเตาถ่านใช้ไม้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง

ถนน สมัยก่อนถนนหนทางของหมู่บ้านเป็นทางเกวียน และหินลูกรัง แต่ในปัจจุบันพัฒนามาเป็นถนนคอนกรีต และถนนลาดยาง

ถังขยะ สมัยก่อนยังไม่มีขยะ แต่ปัจจุบันทางเทศบาลจัดหาถังขยะให้บ้านแต่ละหลังเพียงพอต่อความต้องการ โดยจะมีรถเก็บขยะมาเก็บขยะไปทำการกำจัด โดยเทศบาลจะเก็บค่าบริการ เดือนละ 10 บาท บางครอบครัวก็ไม่ต้องเสียค่าบริการ

โทรศัพท์ ชาวบ้านในปัจจุบันมีโทรศัพท์ใช้กันเกือบทุกหลังคาเรือน และมีโทรศัพท์สาธารณะ ไว้ให้บริการชาวบ้านมากขึ้น เพียงพอต่อความต้องการ

3) สภาพปัจจุบันของหมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4

1. ประชากร

หมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 มีครัวเรือน 150 ครัวเรือน มีบ้าน 231 หลังคาเรือน มีประชากร ทั้งหมด 635 คน เป็น ผู้ชาย 293 คน ผู้หญิง 342 คน รายละเอียดดูที่ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน - 3 ปีเต็ม	23	3.62
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	20	3.14
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	15	2.36
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	20	3.14
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	72	11.33
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	302	47.55
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	53	8.34
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	33	9.04

4) ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4

ในอดีตเศรษฐกิจของหมู่บ้านยังไม่ดีเท่ากับปัจจุบัน เพราะชาวบ้านยังดำเนินชีวิต โดยการพึ่งพาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาหาร ด้านยารักษา แม้แต่ไม้ที่จะนำมาปลูกสร้างบ้านเรือนและเชื้อเพลิงก็สามารถหาได้ง่าย ด้านอาหารชาวบ้านสามารถเก็บผักกินได้จากกริมรั้วสัตว์ต่าง ๆ หาได้ง่ายในธรรมชาติ เรียกได้ว่า ในน้ำมีปลาในนามีข้าว อาชีพที่สำคัญ คือ การทำไร่ทำนา เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย โดยนำสัตว์และผักที่ปลูกเองหรือไม่ก็หาจากธรรมชาติ นำไปขายที่ตลาดแม่สมบูรณ์ บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 3 ซึ่งเป็นตลาดสด มีรายได้พอเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ในหมู่บ้านมีร้านค้าขนาดเล็กขายของชำและของ เบสิคเตสิค ไว้ให้ชาวบ้านมาซื้อ และในบางครั้งจะมีพ่อค้าแม่ค้านำของใส่รถมอเตอร์ไซด์ไปขายในหมู่บ้าน ต่อมาเศรษฐกิจเริ่มขยายตัวนำความเจริญในด้านต่าง ๆ เข้าสู่หมู่บ้าน มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม คือ โรงทอกระสอบ ระบบไฟฟ้า ประปาชลประทาน การคมนาคม ถนนหนทาง มีรถประจำทางผ่านหลายสาย เริ่มมีธนาคารมาตั้งในตำบลจ้อหอ ทำให้คนอพยพมาอยู่กันมากขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว รายได้ประชากรเพิ่มมากขึ้น มีเงินหมุนเวียนในชุมชน ประชาชนมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย สร้างการจ้างงาน ส่งผลให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านเจริญขึ้นเป็นลำดับ

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจจากการสำรวจภาคสนาม

- รายครัวในหมู่บ้านและชุมชนมีการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
- รายครัวในหมู่บ้านและชุมชนออกไปขายแรงงาน ทำงานต่างถิ่น จำนวน 40 ครัวครัว มีจำนวน 48 คน ทำรายได้ส่งเงินเข้าหมู่บ้านรวมทั้งหมดประมาณปีละ 288,000 บาท ในหมู่บ้านมีร้านค้า 5 ร้าน โรงสี 1 โรง
- รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว โดยสรุปรวมทั้งหมดประมาณ

5,001 – 10,000	บาท	15	ครัวครัว
10,001 – 20,000	บาท	18	ครัวครัว
20,001 – 30,000	บาท	34	ครัวครัว
30,001 – 50,000	บาท	47	ครัวครัว
50,001 – 100,000	บาท	56	ครัวครัว

การประกอบอาชีพ มีดังนี้

ทำนา / ทำสวน	70	ครัวครัว
ค้าขาย	10	ครัวครัว
รับราชการ	20	ครัวครัว
รับจ้าง	50	ครัวครัว
ทำนาบั้ง	2	ครัวครัว

5) สภาพด้านวัฒนธรรม และสังคม

ระบบสังคมวัฒนธรรม

เครือญาติ

ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านจอหอ หมู่ 4 มี 2 พวก คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมและผู้ที่ย้ายมาอยู่ใหม่ ผู้ที่ย้ายมาอยู่ใหม่จะมาซื้อบ้านจัดสรรอยู่ และบางรายก็มาเช่าบ้านอาศัยอยู่ มาเพื่อประกอบอาชีพทำมาหากิน และมาเพื่อการศึกษาเล่าเรียน เพราะตำบลจอหอถือว่าเป็นตำบลใหญ่ การคมนาคมและอุปโภคบริโภคสะดวกสบาย ผู้คนจึงมาอยู่ใหม่ แต่ยังมีส่วนน้อยอยู่ทางชาวบ้านที่อยู่ดั้งเดิมก็เปิดโอกาสให้ผู้ที่ย้ายมาอยู่ใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของหมู่บ้านด้วย

ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมซึ่งมีจำนวนมากในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็น เครื่องญาติกัน อาศัยสืบทอดมาตั้งแต่รุ่น ปู่ย่าตาทวด จนถึงรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน ผู้ที่เป็นชาวจอหอแท้ ๆ ส่วนใหญ่ นามสกุลจะลงท้ายคำว่า จอหอ หรือมีคำว่าจอหอประกอบอยู่ด้วย เช่น นามสกุล อินทร์จอหอ ก่อจอหอ จอมจอหอ เก่าจอหอ เป็นต้น ต่อมานามสกุลเริ่มเปลี่ยนไป เพราะเมื่อลูกสาวแต่งงานกับ คนถิ่นอื่นก็ต้องไปใช้นามสกุลสามี แต่ถือว่าเป็นเครื่องญาติกัน มีความผูกพันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอนว่าต้นตระกูลใดเป็นต้นตระกูลและตั้งอยู่ที่ใด

6) ผู้นำและการเมืองการปกครอง

เดิมนั้น บ้านจอหอ หมู่ 4 จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำ โดยชาวบ้านจะเลือกกันเอง โดยอยู่ในอำนาจปกครองของสุขาภิบาลจอหอ ผู้ใหญ่บ้านคนสุดท้าย คือ นายสุรศักดิ์ พันธุ์ชาญสง่า ปัจจุบันไม่มีผู้ใหญ่บ้านแล้ว เพราะรัฐบาลยกฐานะของสุขาภิบาลทั่วประเทศให้เป็นเทศบาล สุขาภิบาลจอหอ จึงยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลจอหอ เมื่อ พ.ศ. 2540 โดยจะเลือก ส.ท. หรือ สมาชิกสภาเทศบาล โดยการเลือกตั้งตำบล ส่วนในหมู่บ้านสมัยนั้นแบ่งเป็น 2 ชุมชน คือ ชุมชนจอหอร่วมใจ และชุมชนจอหอนิเวศน์ แต่ปัจจุบันรวมตัวกันเป็นชุมชนเดียว เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2544 เพื่อความสามัคคีและช่วยกันพัฒนาชุมชน โดยเปลี่ยนชื่อชุมชนเป็น ชุมชนจอหอนิมิตใหม่ มีประธานชุมชนจอหอนิมิตใหม่ คือ นายพร สารเป็น และยังเป็นประธานกองทุนหมู่บ้านด้วย อาชีพเจ้าของกิจการอยู่ซ่อมรถ กำลึงศึกษาต่อ ม. 3

7) วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี

ชาวบ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ส่วนใหญ่เป็นคนไทยโคราช มีวัฒนธรรมสืบทอดกันมายาวนาน มีวิถีสังคมการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย นับถือศาสนาพุทธ ชาวบ้านนิยมไปทำบุญกันที่วัด แต่หมู่บ้านไม่มีวัดอยู่ในพื้นที่ต้องไปที่วัดสูงจอหอ อยู่ในพื้นที่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ซึ่งวัดสูงนี้ตั้งอยู่ติดต่อกับบ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ชาวบ้านจึงนิยมไปทำบุญตักบาตรที่วัดนี้ โดยเฉพาะในวัดหยุดทางพระพุทธศาสนา ชาวบ้านจะไปวัดกันเกือบทุกครอบครัว ในช่วงเข้าพรรษาจะมีผู้สูงอายุพาลูกหลานมาตักบาตรตอนเช้า ซึ่งพระมาบิณฑบาตรถึงที่บ้าน ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยและภาษาโคราช ในหมู่บ้านมีคาบูกูของบ้านจอหอ ตั้งอยู่

คาบูกู ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า สมัยก่อนคาบูกูจันทร์ได้เดินทางมาค้าข้าวค้าควาย ผ่านมาทางบ้านจอหอ เกิดมาตายบริเวณนี้ มาช่วยคุ้มครองดูแลรักษาชาวบ้านจอหอ ชาวจอหอจึงตั้งศาลให้เรียกว่า คาบูกูจันทร์ มักจะมีคนมาขอพรให้ช่วยเหลือ เมื่อประสบผลสำเร็จแล้วจะแก้บนด้วยเพลงโคราช เพราะคาบูกูจันทร์ชอบฟังเพลงโคราช ซึ่งในช่วงก่อนสงกรานต์ของทุกปี ชาวบ้านจะช่วยกัน

จัดหาเพลง โคราช เลี้ยงเส้น ๙ เลี้ยงดาบ จันทร์และนิมิต์พระ ไปสวดมนต์ ถันอาหาร ชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารจากบ้านของตนมาร่วมกัน เมื่อพระถันอาหารเสร็จแล้วชาวบ้านจะนำอาหารที่เหลือมาแบ่งกันกิน เพื่อสร้างสัมพันธ์กันดี และเพิ่มความสามัคคีในหมู่บ้าน

หมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 มีการทำบุญและงานประเพณีในรอบปี ดังนี้

เดือนมกราคม ทำบุญประเพณี วันปีใหม่

เดือนเมษายน ทำบุญประเพณี สงกรานต์และเลี้ยงศาลดาบจ้อหอ

เดือนกรกฎาคม ทำบุญประเพณี แห่เทียนเข้าพรรษา ถวายภัตตาหารเช้าและนำเทียนไปถวายวัด

เดือนสิงหาคม ทำบุญประเพณี วันแม่แห่งชาติ ทำบุญตักบาตรอาหารแห้ง

เดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณี ลอยกระทง จัดขบวนแห่กระทง

ประกวดกระทงระหว่างชุมชนในเขตเทศบาล

เดือนธันวาคม ทำบุญประเพณี วันพ่อแห่งชาติ ทำบุญตักบาตรอาหารแห้ง

จุดเทียนชัยเฉลิมพระชนพรรษา

2. ผลรวมประเมินโครงการโดยภาพรวม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจ้อหอหมู่ที่ 4 ตำบลจ้อหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนทั้งหมด 15 คน เป็น ผู้ชาย 8 คน และ ผู้หญิง 7 คน

ตารางที่ 4.8 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่4 ตำบลจ้อหอทั้ง 15 คน มีดังนี้

ตำแหน่ง	ชื่อ นามสกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์ / ความสามารถพิเศษที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้าน
1. ประธาน	นายพร สารเป็น	36	ป.6	ธุรกิจส่วนตัว	200,000	เป็นช่างซ่อมเครื่องยนต์ 20 ปี
2.รองประธาน	นายรส ไกรหาญ	56	ม.ศ. 3	ราชการ บ้านนาญ	50,000	เคยรับราชการ 20 ปี
3. เลขานุการ	นางประไพ เสงี่ยม	54	ม.ศ. 3	แม่บ้าน	80,000	เคยอบรมการเป็นผู้นำจาก ศูนย์เพิ่มผลผลิตแห่งประเทศไทย และเป็นหน.งาน 30 ปี
4. กรรมการ ตำแหน่งผู้ช่วย เลขานุการ	นางศรัณษา สุวรรณศิริ โรจน์	49	ปริญญาตรี	ราชการ บ้านนาญ	150,000	เป็นอาจารย์ ร.ร. บ้านจ้อหอ 25 ปี
5.กรรมการ ตำแหน่ง เหรัญญิก	นางสิริพร พรหมราช	49	ปวช.	ธุรกิจส่วนตัว	150,000	เคยเป็นครูคณิตศาสตร์ แผนใหม่ 5 ปี, ออกแบบตัดเย็บเสื้อผ้า 20 ปี
6.กรรมการ ตำแหน่งผู้ช่วย เหรัญญิก	นายไสว สินทร์ทรัพย์	70	ม.6	ราชการ บ้านนาญ	80,000	เคยทำงาน รพช.30 ปี
7.กรรมการ ตำแหน่ง ฝ่ายทะเบียน	นางเขวภา นवल ระหง	54	ป.4	ธุรกิจส่วนตัว	100,000	ออกแบบตัดเย็บเสื้อผ้า 35 ปี
8. กรรมการ ตำแหน่งฝ่าย ทะเบียน	นายประทีป ไตรจ้อ หอ	63	ม.3	ทำนา	30,000	เป็น อสม.ประจำหมู่บ้าน 25 ปี
9. กรรมการ ตำแหน่งฝ่าย นิติกรรม	นายเทียบ แพทย์เกาะ	48	ม.6	ราชการ	150,000	ช่างสรรพาวุธ 22 ปี

ต่อ/ ตารางที่ 4.8

ตำแหน่ง	ชื่อ นามสกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์ / ความสามารถพิเศษที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้าน
10.กรรมการ ตำแหน่ง ฝ่ายนิติ กรรม	นายประสงค์ วอนสัน เทียะ	24	ปริญญาตรี	บริษัทเอกชน	80,000	คณะกรรมการชมรมบาส เก็ตบอล 1 ปี
11.กรรม การ ตำแหน่ง ฝ่ายปฏิคม	นายสุรินทร์ ทับจะบก	38	ป.6	ลูกจ้างประจำ	120,000	เป็นช่างไฟ 10 ปี
12.กรรม การ ตำแหน่ง กองทุน	นายอำนาจ เสงเคาะ	33	ปวท.	ลูกจ้างเทศ บาล	49,200	ช่างเทศบาล 5 ปี
13. กรรมการ ตำแหน่ง กองทุน	นางประชิด ไกรหาญ	39	ม.3	ค้าขาย	150,000	เคยอบรมเกี่ยวกับการ ทำงานให้ถูกต้องจาก บ. NEP ทำงาน 17 ปี
14.กรรม การ ตำแหน่ง ประ- ชาสัมพันธ์	นางประภา เอกสาตรา	57	ม.3	แม่บ้าน	50,000	เคยเป็นหัวหน้างาน บ.NEP เวลา 28 ปี
15.กรรม การ ตำแหน่ง ประ- ชาสัมพันธ์	นายสมนึก จำรูญ	53	ป.4	ค้าขาย	50,000	เคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 20 ปี

กองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ได้รับอนุมัติเงินกองทุน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2545 และทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้นำเงินกองทุน 1 ล้านบาทนี้ไปฝากธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา โดยฝากเป็นบัญชีประเภท ออมทรัพย์ ใช้ชื่อบัญชีว่า กองทุนเงินล้านบาท บัญชีเลขที่ 06-4301-20-194555-9 นอกจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทแล้ว ยังมีเงินทุนสะสมประเภทอื่น ดังนี้

เงินฝากสัจจะ จำนวน 78,825 บาท ได้มาจากเงินรับฝากของสมาชิก
เก็บรักษาโดย ฝากธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา
บัญชี เลขที่ 06-4301-20-194556-8

เงินค่าหุ้น จำนวน 28,224 บาท
ได้มาจาก การสมัครลงหุ้นของสมาชิก หุ้นละ 10 บาท
เก็บรักษาโดย ฝากธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา บัญชี
เลขที่ 06-4301-20-194727-1

ซึ่งเงินกองทุนหมู่บ้านนี้ได้มีการอนุมัติให้กู้เพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือ สวัสดิการแก่สมาชิก จากเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 ไปแล้วเป็น จำนวน 58 ราย เป็นเงิน 1,041,000 บาท

ตารางที่ 4.9 ยอดเงิน อาชีพและจำนวนสมาชิกที่ได้รับอนุมัติการปล่อยกู้

อาชีพ	จำนวนราย	จำนวนเงิน
1. ด้านการเกษตร แบ่งอาชีพต่าง ๆ ดังนี้		
- ทำนา	24	431,000
- ทำไร่	1	20,000
- สัตว์ปีก, สัตว์น้ำ	4	50,000
- อื่น ๆ		
2. ด้านค้าขาย	21	380,000
3. ด้านการบริการ(ช่างซ่อม ช่างตัดผม เป็นต้น)	8	160,000
รวม	58	1,041,000

ตารางที่ 4.10 ระยะเวลาใช้คืนเงินกู้

ระยะเวลา	จำนวนราย	จำนวนเงิน
1. ก่อน 3 เดือน	17	226,000
2. ระหว่าง 3 – 5 เดือน		
3. ระหว่าง 6 – 8 เดือน	21	415,000
4. ระหว่าง 9 – 11 เดือน		
5. 12 เดือนเต็ม	20	400,000
รวม	58	1,041,000

กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน ที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ซึ่ง

การกู้เงิน การคัดเลือกผู้กู้ การโอนเงินให้ผู้กู้ และการรับชำระหนี้ นั้นได้มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ

การจัดสรรกำไร กำไรสุทธิประจำปี มีการจัดสรรเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ และสวัสดิการของสมาชิกต่อไป เพื่อเป็นทุนในการนำมาสร้างงานให้กับสมาชิกต่อไปเรื่อย ๆ คณะกรรมการกองทุนได้จัดสรรกำไรให้แก่สมาชิก คณะกรรมการกองทุน ราษฎรภายในหมู่บ้าน เช่น ทุนการศึกษาของเด็ก ทุนในการพัฒนาอาชีพของราษฎร และยังเป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน รวมไปถึงสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านด้วย

เรื่อย ๆ คณะกรรมการกองทุนได้จัดสรรกำไรให้แก่สมาชิก คณะกรรมการกองทุน ราษฎรอยู่ในหมู่บ้าน เช่น ทุนการศึกษาของเด็ก ทุนในการพัฒนาอาชีพของราษฎร และยังเป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน รวมไปถึงสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านด้วย

ระบบบัญชีกองทุน ปัจจุบันนี้คณะกรรมการกองทุนได้จัดทำบัญชีขึ้นจำนวน 3 เล่มด้วยกัน คือ บัญชีลูกหนี้ บัญชีเงินตั้งจะ และบัญชีรายรับ - รายจ่าย ความเป็นปัจจุบัน ผู้จัดทำบัญชีคือ เสรณัญญิกของกองทุน ปัญหาในการจัดทำยังไม่พบ

การส่งเสริมการใช้เงินกู้ ในหมู่บ้านไม่มีผู้มาแนะนำวิธีทำธุรกิจ

การแนะนำวิธีทำธุรกิจ ในหมู่บ้านไม่มีผู้มาแนะนำวิธีทำธุรกิจ

การช่วยหาคตลาด ในหมู่บ้านไม่มีผู้ช่วยหาคตลาด เพราะวัตถุดิบที่ได้ในหมู่บ้านส่วนมากชาวบ้านจะนำผลผลิตที่ได้ไปขายให้แก่ผู้บริโภครที่ตลาดจอหอ และตลาดเทศบาลตำบลจอหอ

การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ ผู้ที่ทำการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ คือ คณะกรรมการกองทุน วิธีการตรวจสอบจะใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ว่า ผู้กู้นำเงินที่กู้ไปใช้ประโยชน์อย่างไร ถ้าพบว่าผู้กู้ไม่ทำตามที่ดีควรจะเป็นก็จะใช้วิธีการพูดคุยหรือว่าบอกกับผู้กู้ให้เข้าใจ โดยจะทำการตรวจสอบเดือนละ 1 ครั้ง ปัญหาที่พบก็ไม่มี

การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ไม่มีการจัดทำรายงานและผลการเผยแพร่ให้กับสมาชิก แต่มีการจัดทำรายงานให้กับคณะกรรมการ

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน ประเภทเครือข่าย คือ เครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่าย คือ บัณฑิตกองทุนในตำบลบ้านใหม่ และคณะกรรมการรวมถึงสมาชิกกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน วิธีการสร้างเครือข่าย คือ การที่บัณฑิตเข้าไปพบคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนอย่างเป็นกันเอง ทุกคนมีความพึงพอใจที่ได้เสนอความคิดเห็นและแสดงออกให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงอย่างเป็นกันเองได้ ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย คือ ทุกคนที่เข้ามาเรียนรู้ร่วมกันในเครือข่ายเมื่อแต่ละคนเสนอความคิดเห็นของตนเองออกมาจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกัน ปัญหา คือ เกิดความเบื่อหน่ายในการแสดงความคิดเห็น

การจ่ายเงินกู้ ส่วนมากจะนำเงินกู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ ลงทุนเพื่อให้เกิดผลกำไร

การหาคตลาด ส่วนมากจะหาคตลาดเอง ไม่มีผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ

การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ไม่มีการทำบัญชี และไม่มีผู้ช่วยเหลือแนะนำในการทำบัญชี

การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ ประเภทเครือข่าย คือ เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกัน ศึกษาถึงปัญหา พร้อมเสนอแนะวิธีการแก้ไข ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเครือข่าย บัณฑิตต้องนำเสนอรายงาน จึง

การเตรียมความพร้อมการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุน วิธีการเตรียมความพร้อม ทางเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจอหอ พัฒนาการจะเรียกชาวบ้านมาประชุมให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุนตั้งแต่เรื่องการคัดเลือกคณะกรรมการ ว่าคณะกรรมการจะต้องเสียสละตนเพราะจะไม่มีเงินเดือนและคณะกรรมการจะต้องสามารถตอบคำถามหรือให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกกองทุนได้ การเข้าเป็นสมาชิกกองทุนจะต้องเสียค่าธรรมเนียมเท่าไร การลงหุ้น การจ่ายเงินรับฝากหรือเงินสั่งจะ การนำเงินไปทำอะไรบ้าง ตลอดจนการชำระหนี้ ทางเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจอหอ พัฒนาการ ได้มาเตรียมความพร้อมให้แก่ชาวบ้าน 2 ครั้งนับว่าเป็นการสร้างประโยชน์ให้แก่ชาวบ้านมาก

จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ มีการอนุมัติตั้งแต่ 5,000 – 20,000 บาทแล้วแต่กำลังในการชำระหนี้และตามโครงการที่เสนอขอ

3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. การบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4

1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิกในหมู่บ้าน

เมื่อเริ่มตั้งแต่การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน สมาชิกกองทุนที่มาขอกู้เงิน สามารถสร้างอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ มากขึ้น จากการนำเงินประกอบอาชีพตามที่ได้ระบุในคำของกู้ ไปค้ำไปกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า

1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

การจัดทำระเบียบกองทุน คณะกรรมการกองทุนทั้ง 15 คนร่างระเบียบมาเสนอมาแล้วนำมาเสนอต่อ ชาวบ้าน ถ้าระเบียบข้อไหนที่ชาวบ้านไม่เห็นด้วยก็จะมีการประชุมหาข้อตกลงว่าควรจะเป็นอย่างไร โดยการใช้เสียงของชาวบ้านเป็นหลัก ซึ่งชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ เพื่อให้เกิดความพอใจแก่ทุกฝ่าย ปัญหาที่พบในช่วงแรกของ การจัดทำระเบียบ คือ คณะกรรมการรวมทั้งชาวบ้านไม่ค่อยมีความเข้าใจ ในเรื่องของระเบียบกองทุน แต่เมื่อทางคณะกรรมการกองทุนได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับศักยภาพและประสิทธิภาพด้านบุคคลของคณะกรรมการเองจากการผ่านงานด้านบริหาร

มาแล้ว และบทลงโทษทศสังคม ทำให้การบริหารจัดการกองทุนดำเนินไปได้ด้วยดีในระดับหนึ่ง
 ดูได้การชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกเมื่อครบกำหนด คิดเป็นร้อยละ 100

1.3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง

โดยการเรียนรู้และคิด ริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง การสร้างศักยภาพ
 ของตนเองและการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง

ประสบการณ์การเรียนรู้จากการดำเนินงานของกองทุน เป็นกองทุนที่มีระบบ ระเบียบ
 และแบบแผนที่ดี ทุกอย่างถูกวางแผนมาเป็นอย่างดี ทุกขั้นตอนง่ายและสะดวก เป็นการดำเนินงาน
 ที่นำไปเป็นแบบอย่าง สำหรับคณะกรรมการนั้นจัดได้ว่าเป็นประสบการณ์ที่ดี มีการจัด
 วิทยากรมาให้ความรู้ให้คำแนะนำในระบบของกองทุนแก่คณะกรรมการเป็นอย่างดี ความสำเร็จที่
 เกิดขึ้นในการดำเนินงานเกิดจากชาวบ้านทุกคนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดความสำเร็จ
 ได้โดยง่าย ปัญหาที่พบในการบริหาร คือ ชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจในระบบกองทุน และส่ง
 เอกสารต่างๆ ถ้าช้าจึงทำให้งานล่าช้าไปด้วย แต่เมื่อมีการแก้ไขปัญหา โดยการฝึกอบรมให้ความรู้
 ทำให้การดำเนินงานดีขึ้นเป็นลำดับ

ประสบการณ์และการเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุน ทำให้รู้ระบบการกู้ยืมเงินอย่าง
 เป็นระบบ เป็นกองทุนที่ดีช่วยเหลือชาวบ้าน ปัญหาที่เกิดจากการกู้เงิน จะเป็นในเรื่องของการได้
 รับเงินที่น้อยไม่เพียงพอต่อการลงทุนประกอบอาชีพ จุดเด่น คือ เป็นกองทุนที่เข้ามามีส่วนร่วม
 ในการช่วยเหลือชาวบ้านอย่างแท้จริง จุดด้อย คือ วงเงินในการอนุมัติเงินกู้มีน้อยเกินไป โอกาส
 เป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในการประกอบอาชีพ

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจ เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อคนในหมู่บ้านช่วยเหลือเองได้ มีอาชีพ รายได้เลี้ยงตนเองและครัว
 ครอบไม่ต้องไปทำงานต่างถิ่น อยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง ถือว่าเสริมสร้างภูมิคุ้มกันอย่างแท้จริง

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการ ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการที่ผู้ประเมิน โครงการ ได้ศึกษา ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวาง
 การบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุน
 หมู่บ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4 มีรายละเอียดดังจะกล่าวตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงปัจจัยด้านบวกและด้านลบ

ที่	ปัจจัยด้านบวก	ปัจจัยด้านลบ
1	ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านว่ามีสภาพอย่างไร ทราบถึงอาชีพหลัก อาชีพรอง เปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค	
2	ลักษณะอาณาเขตที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นการเดินทางที่สะดวกต่อการเข้าไปดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากอยู่ในเขตเทศบาล	
3	ด้านเศรษฐกิจและสังคม ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือการทำไร่ - ทำนา ทำให้นำเงินกู้ที่ได้ไปลงทุนเกี่ยวกับการทำไร่ - ทำนา	ปัญหาที่พบในการทำไร่ - ทำนา คือ ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้แห้งแล้งพืชผลก็ไม่ได้ตามที่ต้องการทำให้ขาดทุน
4	มีโครงสร้างพื้นฐานที่สะดวก การกระจายข่าวกองทุนก็รวดเร็ว	
5	ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ช่วยดำเนินการด้านกองทุนเป็นอย่างดี	ผู้นำไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับกองทุน
6	รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในด้านสาธารณูปโภคเป็นอย่างดีทำให้การติดต่อดังกันภายในหมู่บ้านสามารถกระทำได้	
7	ชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง เพราะอยู่ในเขตเทศบาลซึ่งเป็นชุมชนเมือง จึงทำให้มีการอยู่แบบตัวใครตัวมันมากขึ้น	เมื่อชุมชนอยู่แบบตัวใครตัวมันจึงทำให้ดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนได้ดีในระดับหนึ่งเท่านั้น
8	ชาวบ้านมีความเข้าใจในระเบียบกองทุน และปฏิบัติตามระเบียบกองทุนเป็นอย่างดี	มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ไม่ค่อยเข้าใจระเบียบกองทุน
9	มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนอย่างทั่วถึง	บางครั้งข้อมูลอาจมีการผิดพลาดบ้างเพราะบางครั้งข้อมูลก็เป็นการบอกข่าวสารแบบปากต่อปาก
10	มีอนุกรรมการระดับอำเภอมาให้ข้อมูลข่าวสารและชี้แจงรายละเอียดแก่ชาวบ้านเป็น	

ต่อ/ตารางที่ 4.11

11	คณะกรรมการกองทุนมีการคัดเลือกจัดสรรเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด	คณะกรรมการบางรายไม่ค่อยเข้าใจในระบบกองทุน
12	มีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับกองทุนโดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน	
13	เงินกองทุน 1 ล้านบาทมีการเก็บรักษาโดยฝากธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา รวมถึงเงินทุนสะสมอื่นๆ ก็มีการดูแลรักษาอย่างดี	
14	บัณฑิตกองทุน ได้คอยช่วยเหลือในเรื่องของให้ความเข้าใจ	
15	มีการจัดทำระเบียบและจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง	
16	ระบบบัญชีมีการจัดทำไว้เพื่อความสะดวกสามารถตรวจสอบได้ และมีผู้มาให้คำแนะนำในระบบบัญชีเป็นอย่างดี	
17	การกู้เงินกองทุนนั้นชาวบ้านมีความเข้าใจเป็นอย่างดี การโอนเงินก็ผ่านทางธนาคารทำให้ผ่านไปได้อย่างดี	ชาวบ้านบางคนส่งเอกสารล่าช้า ทำให้การทำงานล่าช้าไปด้วย
18	การแนะนำวิธีทำธุรกิจและช่วยหาตลาด	ไม่มีผู้มาให้คำแนะนำ ชาวต้องหาตลาดเอง
19	คณะกรรมการจะทำการตรวจสอบเงินกู้เดือนละ 1 ครั้ง	-
20	การจัดสรรผลประโยชน์ได้จัดสรรแก่ชุมชนและช่วยเหลือชาวบ้าน	-
21	ชาวบ้านร่วมกันสร้างเครือข่ายแสดงความคิดเห็นพึงพอใจกันทุกฝ่าย	เกิดการเบื่อก่อนในการแสดงความคิดเห็น
22	คณะกรรมการกองทุนมีความยุติธรรม มีความช่วยเหลือสมาชิกเป็นอย่างดี	คณะกรรมการไม่ค่อยเข้าใจในระบบกองทุน
23	กองทุน 1 ล้านบาทเป็นการสร้างรายได้และช่วยเหลือชาวบ้านในการลงทุน	วงเงินในการให้กู้ไม่เพียงพอต่อการลงทุน

ตารางที่ 4.12 ความเข้มแข็งของชุมชน

จากการสุ่มตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 รายดังนี้

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ใช้วัด
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	(12) มาก ร้อยละ 40 (16) ปานกลาง ร้อยละ 53.3 (2) น้อย ร้อยละ 6.7
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	(8) มาก ร้อยละ 26.7 (18) ปานกลาง ร้อยละ 60 (4) น้อย ร้อยละ 13.3
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	(19) มาก ร้อยละ 63.3 (10) ปานกลาง ร้อยละ 33.3 (1) ร้อยละ 3.3
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	(21) มาก ร้อยละ 70 (9) ปานกลาง ร้อยละ 30 (-) น้อย ร้อยละ 0
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	(30) ใช่ ร้อยละ 100 (19) ไม่ใช่ ร้อยละ 0
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	(-) เพิ่มขึ้น ร้อยละ (-) ลดลง ร้อยละ 0 (30) เท่าเดิม ร้อยละ 100
7. ครอบครัวในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	(4) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 13.3 (-) ลดลง ร้อยละ 0 (26) เท่าเดิม ร้อยละ 86.7
8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	(1) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.33 (-) ลดลง (29) เท่าเดิม ร้อยละ 96.67
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา	(6) มาก ร้อยละ 20 (18) ปานกลาง ร้อยละ 60 (6) น้อย ร้อยละ 20
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	(30) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 100 (-) ลดลง ร้อยละ 0 (-) เท่าเดิม ร้อยละ 0

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ใช้วัด
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	(19) ใช่ ร้อยละ 63.3 (-) ไม่ใช่ ร้อยละ 0. (11) ไม่แน่ใจ ร้อยละ 36.7
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	(30) ใช่ ร้อยละ 100 (-) ไม่ใช่ ร้อยละ 0

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน จอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหออำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ประเมินได้ทำการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ บทที่ 1 - บทที่ 4 แล้วนำมาสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยแบ่งออกรายละเอียดเป็น ข้อ ๆ เพื่อความสะดวกและเข้าใจ ดังนี้

1. สรุป อภิปรายผล
 - 1.1 สรุป
 - 1.1.1 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ
 - 1.1.2 วิธีการดำเนินงาน
 - 1.1.3 ผลการดำเนินงาน
 - 1.2 อภิปราย
2. ข้อเสนอแนะ
 - 2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพ
 - 2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาและการประเมินผลกระบวนการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

2. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน (โดยใช้ บร.7) และเพื่อทราบข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด (โดยใช้ บร.2)
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและระหว่างระดับหมู่บ้านอื่น ระดับตำบล ระดับประเทศ
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแสวงหาปัจจัย แนวทางทางเลือกและเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดมาช่วยในการเสริมสร้างพัฒนาโครงการกองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ให้เหมาะสม
5. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบใดที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง อย่างไร

1.1.2 วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ประเมินได้นำการประเมินโครงการเชิงระบบแบบชีพ (CIPP Model) มาเป็นแนวทางในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4
3. ศึกษาเลือกรูปแบบการประเมิน กรอบแนวคิดทฤษฎีระบบแบบ CIPP Model
4. เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่เดิมและส่วนของการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. 1 – บร. 12
5. ประมวลผล สังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล และตีความตามประเด็นที่จะต้องศึกษา

1.1.3 ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินการประเมินโครงการ ผู้ประเมินได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลตัวแปรตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานการณ์จริง และได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมด โดยอาศัยหลักการทางวิชาการและสถิติ

1.2 อภิปรายผล

การติดตามการประเมินผลโครงการ กองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ผลสรุปในรูปการอภิปรายผล ดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1) การเกิดกองทุนหมู่บ้านจอหอ หมู่ที่ 4 :

อภิปรายผล

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิกให้แก่ชาวบ้านเป็นอย่างมาก สำหรับกรณีที่ผู้จัดทำตามเจตนารมณ์ของโครงการ และนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะเป็นทุนหมุนเวียนที่สามารถก่อให้เกิดอาชีพ และสร้างรายได้ ได้เป็นอย่างดี ทำให้กำไรจากการลงทุนช่วยเหลือจนเกือบครบครันได้เป็นอย่างดี การลงทุนอาจจะประสบความสำเร็จบ้าง ขาดทุนบ้างในรายที่เลือกประกอบอาชีพการเกษตรที่ได้เงินกู้ในวงเงินที่น้อยก็ทำให้ต้องหาแหล่งเงินทุนจากที่อื่นเพิ่ม แต่ก็ประสบปัญหาฝนตกไม่ตามฤดูกาลทำให้พืชผลเสียหาย จึงทำให้ขาดทุน อยากให้รัฐเข้ามาช่วยทำฝนเทียมเพื่อจะได้พอมีก่าไรเกิดขึ้นบ้าง

2) การมีระบบบริหารกองทุน :

อภิปรายผล

ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพ ศรัทธา และสามารถเป็นผู้นำช่วยเหลือชาวบ้านได้ เป็นผู้ทำงานด้วยความยุติธรรม ทำงานโปร่งใส โดยชาวบ้านเป็นผู้เลือกกันเอง การจัดทำระเบียบกองทุน, การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน, ระบบบัญชีกองทุน, การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ คณะกรรมการเป็นผู้จัดทำทั้งสิ้น ในส่วนของกิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนและกิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินนั้นก็มีส่วนที่เป็นระเบียบแบบแผนที่เข้าใจง่าย เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างคณะ กรรมการและสมาชิกกองทุน การจัดสรรผลประโยชน์เป็นการจัดสรรแก่ชุมชนผู้ได้รับผลประโยชน์ก็จะเป็นชาวบ้านและชุมชน จัดได้ว่าเป็นการทำงานที่มีระบบ มีแบบแผนที่ชัดเจน จึงไม่เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง

3) การมีตำราเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง :

อภิปรายผล

กระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเองนั้นได้เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน และหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลจ้อหอ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เป็นการเพิ่มศักยภาพแก่ตนเองและการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจากการมีเวทีประชาคมเกิดขึ้นทำให้ได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากการแยกเข้ากลุ่มอาชีพนั้น ทำให้ทราบข้อดี ข้อเสีย ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพ เพื่อมาคุยเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา นอกจากนี้ผู้ที่มีความรู้มากกว่าได้มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนบ้านด้วย ซึ่งเป็นการช่วยเหลือกัน ทำให้เห็นได้ชัดว่าเป็นการสร้างศักยภาพของตนเองให้เพิ่มขึ้น เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนกับระบบการทำงานของตนเองอันจะนำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้มีความประสบความสำเร็จมากขึ้น

4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม :

อภิปรายผล

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น จะได้รับการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดีเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนเกิดความเข้าใจกันมากขึ้น และมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติและการแก้ไขเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ซึ่งได้รับประสบการณ์ทั้งเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน การประกอบอาชีพ การดำเนินงานของกองทุน และการเข้าเป็นสมาชิกกองทุน เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น :

อภิปรายผล

โครงการกองทุนหมู่บ้าน ช่วยเพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนและชาวบ้านอย่างแท้จริง คนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน และมีการร่วมมือร่วมใจกัน ในการบริหารจัดการเงินกองทุนเพราะชาวบ้าน ถือว่า เงินล้าน ที่รัฐบาลให้มานั้น เป็นของชุมชนคนในชุมชนจะต้องร่วมมือกันเพื่อให้เงินกองทุนคงอยู่ และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพโดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านเอง และยังสร้างรากฐานระบบเศรษฐกิจอย่างพอเพียง ให้รู้จักประมาณตน รู้จักใช้ทรัพยากรภายในหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์ เป็นการช่วยให้ชาวบ้านรู้จักช่วยเหลือตนเอง อีกด้วย

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านบวก ได้แก่

2.1.1 ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านประสบการณ์ล้มเหลว จากการประกอบอาชีพมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมการรวมตัวเป็นเครือข่ายกลุ่มประกอบอาชีพ เพื่อนำประสบการณ์ ความชำนาญของแต่ละคนมารวมแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำซาก

2.1.2 เกิดปฏิสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านมากขึ้น หลังจากที่ทุกคนต้องไปประกอบอาชีพไม่มีเวลามาพูดคุยกัน เมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านทำให้ทุกคนจะต้องมาร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดความผูกพันที่ดี ทางสังคมมากยิ่งขึ้น

2.1.3 คณะกรรมการกองทุนและประชาชนในหมู่บ้านร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้าน และมีโครงการสร้างลานกีฬาด้านยาเสพติดขึ้น โดยเงินจากการบริจาคจากชาวบ้าน และเงินสนับสนุนจากเทศบาลตำบลจ้อหอ

2.2 ปัจจัยด้านลบ ได้แก่

2.2.1 คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน ส่วนหนึ่งที่ต้องนำไปชำระหนี้ ไม่สามารถลงทุนให้เกิดผลงอกงามได้ในระยะเวลาอันสั้น

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

3.1 การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้

ประเภทเครือข่าย คือ เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกัน ศึกษาถึงปัญหา พร้อมเสนอแนะวิธีการแก้ไข ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเครือข่าย บัณฑิตต้องนำเสนอรายงานต่อไป จึงต้องมีการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล และชาวบ้านที่ต้องการความช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะได้เป็นส่วนหนึ่ง

3.2 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน

ประเภทเครือข่าย คือ เครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มคนที่เข้ามาร่วมเครือข่ายคือบัณฑิตกองทุนในตำบลจ้อหอและคณะกรรมการรวมถึงสมาชิกกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน

วิธีการสร้างเครือข่าย คือ การที่บัณฑิตเข้าไปพบคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนอย่างเป็นกันเอง ทุกคนมีความพึงพอใจที่ได้เสนอความคิดเห็นและแสดงออกให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงอย่างเป็นกันเองได้ ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย คือ ทุกคนที่เข้ามาเรียนรู้ร่วมกันในเครือข่ายเมื่อแต่ละคนเสนอความคิดเห็นของตนเองออกมาก็จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกัน ปัญหา คือ เกิดความเบื่อก่อนในการแสดงความคิดเห็น

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย การศึกษาจากสภาพจริง พบว่า

1. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนได้ตามกำหนดพร้อมดอกเบี้ยและเงินต้น

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) เมื่อคนในชุมชนมีอาชีพแล้ว จะไม่ต้องไปทำงานต่างถิ่นทำให้ครอบครัวอบอุ่นอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน มีวิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่

2.1.1 ระเบียบในการค้ำประกันของผู้กู้ คือ ทางกองทุนให้ใช้ผู้ค้ำประกัน 2 คน และหลักทรัพย์ แต่ผู้ค้ำประกันสามารถค้ำประกันได้เพียง 2 ราย และต้องเป็นสมาชิกกองทุนเท่านั้น ทำให้หาผู้ค้ำประกันได้ยาก เพราะบางคนค้ำประกันครบจำนวน 2 คนแล้ว ไม่สามารถค้ำให้ใครได้อีก ควรจะมีการยืดหยุ่นได้ในบางกรณี เช่น คณะกรรมการกองทุนประชุม พิจารณาแล้วว่ามีผู้มีความจำเป็นจริงและสามารถชำระคืนเงินกู้ได้แน่นอน เห็นควรอนุโลมให้กู้ได้ หรือพิจารณาจากผู้ค้ำประกัน ว่าผู้ค้ำประกันมีฐานะดี มีการทำงานมั่นคงสามารถที่จะค้ำประกันได้มากกว่า 2 ราย แต่ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้ค้ำเอง

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ได้แก่

2.2.1 การจัดเอกสารควรจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการค้นหา

2.2.2 ควรแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการให้ชัดเจน ว่าบุคคลใดมีทำหน้าที่ไหนจึงจะเหมาะสม แต่ในบางครั้งคณะกรรมการอาจติดธุระก็ต้องการบุคคลอื่นมาทำหน้าที่แทน

2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน ได้แก่

2.3.1 ควรมีการจัดอบรมด้านอาชีพ ให้กับสมาชิกกองทุน ทุกเดือน หรือเมื่อมีอาชีพใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ

2.3.2 ให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยให้ทุนสนับสนุนส่งเสริม การสร้างอาชีพใหม่ ๆ และนำผู้สนใจไปดูงาน

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม ได้แก่

2.4.1 ควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพราะ ระยะเวลาเพียง 10 เดือนน้อยเกินไปสำหรับการวิจัย ประกอบกับยังไม่ครบกำหนดการชำระคืนเงินกู้ จึงไม่สามารถทราบถึงผลสำเร็จอย่างแท้จริง ถ้าใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าวิจัยมากกว่านี้ คาดว่าจะทราบถึงผลสำเร็จอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

การพัฒนาเศรษฐกิจ[ออนไลน์].(2545). ได้จาก :http://www/dnfe5.nfe.go.th/tp/so02/so02_4.html

ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1.นนทบุรี:เอส อาร์

พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.

ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1.นนทบุรี:เอส อาร์

พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.

ชุดวิชาการนิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 1.นนทบุรี:เอส อาร์

พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.

ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1.นนทบุรี:เอส อาร์

พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.

_____ .2544. คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ
จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2544.

_____ .2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

_____ .2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อการเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สารสถิติ ปีที่ 13 ฉบับที่ 17. 2543

สิ่งแวดล้อมและพัฒนา. 2541

วัฒนธรรมไทย. 2543